

1. JUNE 1974 13. MARCA 1974

UREDNIŠTVU TRIBUNE!

Člani učiteljskega aktiva ZK na slavističnem oddelku filozofske fakultete v Ljubljani smo na seji 21. II. 1974 obravnavali v Tribuni sproženo zadevo, nanašajočo se na dodelitev stanovanja univerzitetnemu profesorju dr. E. Štamparju, ki na tukajšnjem oddelku predava hrvaško in srbsko književnost. Sklenili smo, da sporočimo svoje povsem soglasno mnenje:

1. Da postopek anonimne skupine asistentov ni v skladu z uveljavljenimi demokratičnimi postopki samoupravljanja, ki omogočajo neposredno sodelovanje pri delu fakultetnih organov.
2. Da je pisanje Tribune v zvezi s to zadevo skrajnje nereso, za prof. Štamparja pa žaljivo.
3. Glede na več kot dvajsetletno delovanje prof. Štamparja na Slovenskem in njegove zasluge pri važni posredniški in povezovalni dejavnosti med hrvaškosrbsko in slovensko kulturo, podpiramo odločitev stanovanjske komisije pri filozofski fakulteti, da je sporno stanovanje dodelila prof. Štamparju.
4. Poudarjamo tudi, da so stanovanjska vprašanja asistentov za fakulteto važna vprašanja in tudi stanovanjska komisija se je zanje vedno po svojih močeh zavzemala, vendar je pri tem prevečkrat naletela na prehode ovire. Način, s kakršnim naj bi se razčiščevali spori v zvezi s tem, pa ni s pisanjem Tribune k temu nič prispeval.

Ljubljana, 25. II. 1974

Sekretar osnovne organizacije ZK:
Tomo Korošec

Kljub dejstvu, da smo „asistenti problem“ že zaključili z uredniškim prispevkom z naslovom „Za poglobljen pristop k stanovanjski problematiki“ ter s tem istočasno odprli in zahtevali možnost, da se razpravljaja

in razmišljanja prestavimo na drugo, relevantnejšo raven, danes še objavljamo pričujoče pismo komunistov Oddelka za slavistiko FF, čeprav menimo, da je omenjeni uredniški prispevek iz prejšnje številke že vnaprej odgovoril na njihove postavke. Toliko o tem.

Uredništvo

SVEČANI ZBOR DELOVNE SKUPNOSTI NA STROJNI FAKULTETI

Ob sprejetju nove republiške ustave je bil v četrtek, 28. februarja 1974 (pomemben trenutek v slovenski zgodovini) svečani zbor delovne skupnosti. Nima nobenega posebnega smisla razpravljati o novi slovenski ustavi, ker je bilo o tem že toliko rečenega. Svečani zbor na strojni fakulteti je bil (o tem smo lahko trdno prepričani, zaradi izjemnosti zgodovinskega trenutka) samo ena izmed manifestacij naših delovnih ljudi. Zato sta govornika (prof. Porjak in študent Vodičar) ginjena in navdušena obenem, ko sta poudarjala bistvene prednosti in novosti, ki jih prinaša nova ustava. Posebej pa sta še poudarila, čemur se lahko pridružimo vsi, da je samo še od nas (morda pa le?) odvisno, če bomo uveljavili vpliv delovnih ljudi na bistvene odločitve v naši družbi, torej, ali se bo ideja samoupravljanja res uveljavila. Torej čakajo nas še velike naloge!

Po izredno simpatičnih govorih, ki sta trajala resnično primerno dolgo, je sledila zakuska oziroma sproščen pogovor med udeleženci svečanega zbora. In to je ravno tisti (no, svečanosti ni ravno zametavati) del, ki je največ vreden. To je sproščen pogovor med študenti in profesorji. Nova ustava res „približa študenta delovnemu človeku oziroma ga spreminja vanj, ga postavlja kot subjekt učnovzgojnega procesa“, toda to še ne pomeni, da bi temu resnično bilo tako. Skupno delo, projekti, naloge, podobni problemi in hotenja, to naredi skupnost, ne pa deklaracije, ustave in podobno. Študentje preživimo na univerzi lep del svojega življenja, pa se nenehno dogaja, da hodimo s profesorji drug mimo drugega. Smo pa objektivno vsi prisotni pri istem delu!

Škoda je, da se zakuske ni udeležilo še več študentov in profesorjev, kajti možnosti za nevezan pogovor je vedno premalo. Se je pa seveda potrebno tudi potruditi, stopiti izza ograje svoje individualnosti in s piedestala pomembnosti ter se nekoliko potruditi. Če študentu ponudiš, da naj kar svobodno sodeluje pri „samoupravljanju“ in v učnovzgojnem procesu, s tem še nisi nič naredil. Za to se je potrebno nenehno truditi, vzgajati; topli

međoseovski stiki in međesebno zaupanje k temu mnogo doprinejajo. Na univerzo ne prihajajo stroji, ki jih lahko naviješ in potem počenja, kakor si želiš.

Odnosi med študenti in profesorji so še vedno zelo hladni; tudi strojna fakulteta ni posebna izjema. Toda vtis imamo, da si vsi prizadevajo (študentje in profesorji), da se situacija popravi. Tako pomemben trenutek, kot je sprejemanje nove ustave, pa nas ponovno spomni, da je še zelo daleč do tega, ko bo študent subjekt učnovzgojnega procesa.

CF

AKTIVNOST SKUPNOSTI ŠTUDENTOV PRI EVIDENTIRANJU ŠTUDENTSKIH KANDIDATOV ZA DELEGACIJE

Priprave na volitev potekajo živahno tudi med študenti. Delegatski sistem skuša čutiti večina.

Na iniciativo IO SŠ LVZ so fakultetni odbori oz. izvršni odbori SŠ po fakultetah, višjih šolah, akademijah evidentirali možne kandidate za delegacijo delovne skupnosti. Na evidenčnih listah so predvsem študentje prvega, drugega in tretjega letnika, ker bi sicer njihovo članstvo prenehalo pred iztekom mandatne dobe. Zakon o volitvah pa določa, da ni potrebno opraviti nadomestnega glasovanja za izpraznjeno delegatsko mesto, dokler ni v družbenopolitičnem zboru prenehalo članstvo eni petini delegatov. Šele potem se opravi nadomestno glasovanje za vsa izpraznjena delegatska mesta.

Na večini fakultet so statutarne komisije (tu so tudi študentski predstavniki) sprejele statutarne sklepe o oblikovanju delegacije, sestavu in številu članov delegacije, načinu izvolitve. Ponekod so se domenili, da bo delegacija sestavljena iz 9, 12 in več članov (od teh 1/3 študentov) ter da je mandatna doba dve leti.

V delovni skupnosti z največ 30 ljudmi opravljajo funkcijo delegacije vsi delovni ljudje. Tak primer je na VSSD, kjer je pedagoških in ostalih delavcev manj kot 20. Študentje morajo svojo delegacijo oblikovati tako, da bo njihovo zastopstvo enotretjinsko. Na zboru 27. februarja so potrdili 10 evidentiranih možnih kandidatov za delegacijo, na volitvah 28. marca pa jih bodo izvolili 9. Niso si pa še na jasnem, koliko bo trajala mandatna doba za študente, ker statutarne komisije tega še ni obravnavala.

V četrtek, 28.2.1974 je bil zbor študentov na Fakulteti za elektrotehniko. Po uvodni obrazložitvi pomembnosti delegatskega sistema, poteka evidentiranja, kandidacijskih postopkov ter volitev so študentje (prisotnih je bilo čez 250) potrdili vsakega predlaganega kandidata za zbor združenega dela. Potrdili so tudi kolege – kandidate za delegacijo družbenopolitičnega zbora občine.

Ne Ekonomski fakulteti je študentski svet evidentiral najbolj aktivne študente, med njimi je več članov ZK, na kandidatni listi je 1/3 študentk.

Na Filozofski fakulteti šteje celotna delegacija 15 članov, od tega 5 študentov z mandatno dobo 2 let.

Študentje Fakultete za strojništvo so imeli skupščino 28. februarja. IO SŠ FS je skupaj s sveti letnikov že prej evidentiral 28 študentov. Od teh je prišlo na skupščini v ožji izbor 12 kandidatov ter z volitvami 5 možnih kandidatov za delegacijo OZD. V statutarinem sklepu se ni točno določeno število članov skupne delegacije OZD, je pa omenjeno, da šteje delegacija od 5 do 15 članov. Po vsej verjetnosti pa bo skupna delegacija štela 12 članov. Na

skupščini so izvolili tudi delegata za družbenopolitični zbor občine Ljubljana-Center.

Tudi pravniki so imeli na isti dan zbor, kjer so potrdili kandidate za zbor združenega dela. Poleg tega so študentje obravnavali aktualne probleme, tako študijske kot obšolske.

Tudi na vseh ostalih ljubljanskih visokošolskih zavodih so evidentirali zadostno število študentskih kandidatov. Skoraj vsak dan pa na zborih in skupščinah Skupnosti študentov kandidatno listo dopolnjujejo in potrjujejo možne kandidate za delegacije.

Marko MOREL

KANDIDACIJSKE KONFERENCE V MESTU

Na pobudo IO SŠ LVZ je bil imenovana intervencijska grupa „za spremljanje in usmerjanje volilnih priprav na fakultetah. Zelo „težaven“ položaj univerzitetnega sindikata, kadrovske spremembe in izvršnem odboru SŠ LVZ ter čas semestralnih počitnic so zahtevali hitro, jasno in učinkovito akcijo dodatnega evidentiranja študentske tretjine v fakultetnih delegacijah, konzultiranje možnih kandidatov in izvedbo predkandidacijskih konferenc, ki so na fakultetah oblikovane kot skupščine oziroma zbori študentov.

Veliko težav je bilo zaradi zelo poznega sprejemanja statutarnih sklepov, ki obravnavajo oblikovanje delegacij na posameznih visokošolskih zavodih. Dodatne težave so predstavljale nejasnosti ob dislociranih oddelkih posameznih fakultet in pa delegacije, kjer so vsi zaposleni delegati (na primer, ko je zaposlenih le do 30 delavcev v OZD).

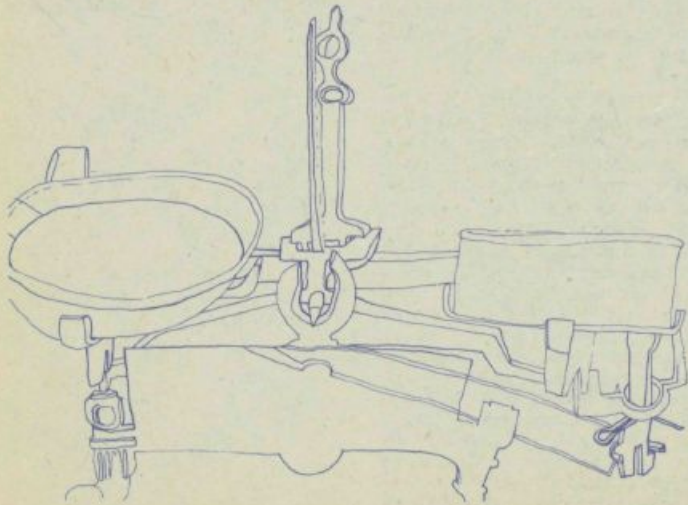
Menimo, da je Skupnost študentov v zelo kratkem času uspešno aktivirala študentska vodstva na fakultetah, visokih in višjih šolah ter akademijah. Iz dosedaj zbranih podatkov je možno ugotoviti, da bo Skupnost študentov vse priprave, vključno s predkandidacijskimi konferencami, zaključila v roku. Za 12. marec so namreč sklicane občinske kandidacijske konference, dan kasneje pa bo splošni zbor Ljubljane kot mestna kandidacijska konferenca. Vloga študentov na teh konferencah je žal minimalna, saj je avtentičnih predstavnikov njihovih interesov zelo malo na kandidatnih listah.

1. marca naj bi izšel „volilni razglas“. Menimo, da smo v zaostanku s tako pomembnim aktom.

M. ZALAR

KOMISIJA IO SŠ LVZ ZA DRUŽBENO-EKONOMSKI POLOŽAJ ŠTUDENTOV

Socialno-ekonomski komisija pri IO SŠ LVZ je najmočnejša komisija IO-ja in deluje že ves čas obstoja SŠ. Dejavnost komisije je bila vedno usmerjena na probleme materialne preskrbe študentov oziroma tako imenovanega „študentskega standarda“. Ukvarjala se je s problemi štipendiranja in kreditiranja, stanovanjsko problematiko študentov, problemi prehrane in drugimi dejavnostmi, ki so v neposredni zvezi s socialnim položajem študentov. V letošnjem letu pa se je komisija preimenovala v komisijo za družbeno-ekonomski položaj študentov. Razlog za to novost je bil v tem, ker se ob problemih materialne preskrbe študentov vedno bolj pogosto in zahtevno govori tudi o vlogi študentov v družbi, njihovem družbeno-ekonomskem položaju na univerzi in navezovanju študentov na življenje s konkretno organizacijo združenega dela oziroma delovno skupnostjo. Prvi sestanek komisije je bil 21. februarja. Na sestanku so bili povabljeni poleg ožjega jedra komisije

tudi predstavniki fakultet, višjih šol in akademij, kar naj bi v nadalje postala normalna oblika dela te komisije. Prisotni so bili seznanjeni z dejavnostjo komisij na visokošolskih zavodih. Lahko ocenimo, da so se komisije ukvarjale predvsem s samopomočjo študentom, reševale so individualne primere in so se le v ožjem krogu pogovarjale o širših problemih materialnega položaja študentov. Zato se je komisija odločila, da mora socialna in družbeno-ekonomska problematika študentov postati enakovredna dejavnosti vsem ostalim. Poudarjeno je bilo, da so dober materialni položaj študentov, urejena stanovanja in drugi pogoji dela važen faktor pri rednem, kvalitetnem in hitrem študiju. Poleg tega so skušali oceniti razpravo o novem družbenem dogovoru o nalogah pri oblikovanju in izvajanju stipendijske politike v SRS. Vsi prisotni so menili, da mora iniciativna grupa za družbeni dogovor čim prej uskladiti predlog dogovora in predloge iz javne razprave. Zopet je bilo poudarjeno, da je delitev na kadrovske in osnovne stipendije povsem nesprejemljiva. Študenti so menili, da je vsakemu največja stimulacija prav to, da dosega dobro oceno in da je nagrajevanje takih, ki imajo dober materialni položaj povsem nepotrebno, saj jim že tak položaj daje določen privilegij.

Valči ŠKERBEC

SEJA TISKOVNEGA SVETA SZDL

V torek, 26. februarja 1974, je zasedal tiskovni svet pri SZDL. Glavna točka dnevnega reda je bila razprava o temeljnih vsebinskih zasnovah in sestavi družbenih organov nekaterih časopisov. Med njimi je bila tudi Tribuna. Zakon o tisku, ki je bil sprejet v lanskem letu, namreč zahteva od vseh časopisov, biltenov oziroma vseh tiskov, da imajo izdajatelja, temeljno vsebinsko zasnovano, družbeni organ in odgovornega urednika. Dolžnost SZDL oziroma njenega tiskovnega sveta pa je, da razpravlja o vseh temeljnih vsebinskih zasnovah. Razpravlja tudi o sestavi vseh družbenih organov. S tem se zagotavlja javnost, pravilna idejna usmeritev, pri sestavi sveta pa se zagotavlja, da vsi, ki so zainteresirani za izdajanje nekega tiska, uveljavljajo preko izdajateljskega sveta svoj vpliv.

Sestanek tiskovnega sveta je vodil predsednik RK SZDL, Mitja Ribičič. Najprej so bile na vrsti razprave o temeljnih vsebinskih zasnovah in sestavi izdajateljskih svetov Teorije in prakse, Občana, Pavlihe in Gospodarskega vestnika. Tiskovni svet oziroma njegovi člani so razpravljali zelo temeljito in tudi zelo kritično. Na nekatere temeljne vsebinske zasnove so imeli precej konstruktivnih pripomb in tudi nasvetov. Zato je bilo pričakovati, da bo razprava o Tribuni vsebinski zasnovi (konceptu; objavljen je bil v številki 5-6 Tribune iz 28. decembra) zelo burna.

Toda preciznemu in resnično kvalitetnemu konceptu gre pripisati, da razprava ni bilo. Bila pa je kar dvakrat v lanskem letu in koncept Tribune je bil nato sprejet. To pa brez vednosti sedanjega uredništva Tribune, zato ga je še enkrat napisalo (po izjavah prisotnih članov tiskovnega sveta znatno bolj kot v lanskem letu). Po osnovni usmeritvi se ne razlikuje bistveno od (lanskega) starega. Tudi sestanka izdajateljskega sveta - to je Tribuninega družbenega organa ni bila sporna.

Po niti ne petminutni razpravi, ki ni bila namenjena ne konceptu ne sestavi izdajateljskega sveta, ampak Tribunini finančni situaciji, je bila Tribuna legalen in praktično že registriran list.

O finančni situaciji Tribune, ki res ni roznata, je tiskovni svet skle-

nil, da se bo posvetoval s Tribuninimi finančeri in jim predlagal, da se dotacije postavijo na raven, da bo Tribuna lahko nemoteno izhajala. Opozoril jih bo tudi, da se tiskarski stroški strahovito hitro vzpenjajo (spomnimo se, da se je pred kratkim papir ponovno podražil).

Po (ne) razpravi o Tribuni in nekaj kar na glas izraženih simpatijah in pohvalah lahko sklepamo, da je Tribuna po mnenju članov tiskovnega sveta SZDL dosegla in morda že kar presešla doseženo raven in postala resnično kvaliteten list.

Sedaj je pač pred uredništvom, da izpolni začetni koncept. To pa seveda ob naporih in v upanju, da se bo finančna situacija ugodno rešila.

CF

SESTANEK KEMIJSKO TEHNOLOŠKIH FAKULTET V SPLITU

V petek, 1. marca in soboto, 2. marca je bil v Splitu sestanek Intertehnološkega aktiva (ITA). ITA združuje predstavnike vseh fakultetnih odborov kemijskih fakultet Jugoslavije. Na sestanku, ki je bil v prostorih tehnološke fakultete, so bili predstavniki fakultet iz Banja Luke, Beograda, Bora, Ljubljane, Novega Sada, Siska, Skopja, Splita, Tuzle, Zagreba in Zenice. Odsoten je bil le predstavnik iz Prištine.

Na sestanku se je obravnavalo več tem: reforma študija, trenutna situacija na fakultetah, priprava Tehnologijade 74 itd. Zaradi pomanjkanja časa so temo o marksističnem izobraževanju prestavili na naslednji tematski sestanek, ki bo ali na Tehnologijadi ali pa aprila v Ljubljani. Pri reformi študija je bil govor največ o Zakonu o visokem šolstvu, ki so ga ponekod že sprejeli (Beograd, Novi Sad), vendar česa bistveno novega niso slišali.

Najbolj zanimiva tema je bila - trenutna situacija na fakultetah. Problemi so skoraj povsod isti: pomanjkanje skript in učbenikov, premajhno sodelovanje študentov v samoupravnih organih, dislociranost fakultet (npr. v Splitu imajo predavanja v centru mesta, vaje pa 10 km iz mesta in seveda brez popusta na avtobusih), pomanjkanje denarnih sredstev za izvenštudijske dejavnosti, slabo organizirana prehrana in majhne možnosti za sobo v študentskih domovih (v Sisku jih sploh nimajo, življenjski minimum 1400 Ndin), majhne možnosti diplomantov za zaposlitev itd.

Dogovorili so se, da bodo na naslednjem sestanku obravnavali in sprejeli statut ITA.

Na koncu so se dogovorili za dva roka za Tehnologijado: konec marca v Šibeniku (zaradi aprilskih izpitnih rokov na večini fakultet) ali maja v Beogradu. Večina je bila za Šibenik, ker bi bili tako vsi skupaj na enem mestu in bi odpadle težave s prevozi, pa tudi bratstvo

in edinstvo jugoslovanskih študentov bi prišlo bolj do izraza. Boris STEVANOVIC

SEMINAR IZVRŠNEGA ODBORA SS LVZ

Od 22. do 24. februarja je bil v Poreču seminar študentskih predstavnikov vseh fakultet, višjih šol in akademij. Program seminarja je bil zelo obsežen in dela je bilo več kot dovolj. Udeleženci seminarja so razpravljali o problemih nove organizacije mladih, o socialno-ekonomskem položaju študentov, o delovnem statusu študenta in o osnutku stališč in sklepov CK ZKS o idejno-političnih vprašanjih visokega šolstva, o nalogah SS pri volitvah v zbornice delovnih skupnosti v občinah in družbeno-politične zbornice v občinah, mestu in republikah. Poleg teh tem, ki so imele predvsem delovni značaj in so dale usmeritev za akcijo po visokošolskih zavodih, so razpravljali tudi o aktualnem političnem položaju na univerzi, s posebnim poudarkom na filozofsko fakulteto.

Študenti so se po zelo izčrpni razpravi o pripravah na kongres mladih dogovorili za več stališč, ki jih bodo tudi posredovali v vseh svojih nadaljnjih dogovorih z ZMS o organiziranosti. Zavzeli so se, naj se nova organizacija mladih imenuje Socialistična zveza mladih ter se tako z imenom opredeli karakter nove organizacije. Po dolgotrajni razpravi so se odločili, da morajo biti študenti organizirani na univerzi in zato naj bi predstavljala organizacija mladih na visokošolskih zavodih šesto občino v mestu Ljubljana. Študenti bi se tako organizirali glede na mesto in področje dela in življenja, kar bi omogočilo, da se v neposredni obliki izrazijo njeni konkretni, ekonomski, socialni in politični interesi, ustvarjalne pobude in družbeno-politični aktivizem. Sprejeto je bilo načelo delegatskega principa organiziranja tako sedanje skupščine SS kot tudi IO SS LVZ. Študenti LVZ in MVZ so se odločili, da velja še naprej ohraniti na republiškem nivoju republiško konferenco ZSS ter tako zagotoviti povezanost obeh visokošolskih središč, pozneje pa še ostalih, ki se razvijajo. Zato so tudi zavrnilo možnost organiziranja republiške konference mladih v izobraževanju. Menili so, da mora vsa povezanost mladih vseh generacij potekati preko pokrajinskih klubov, ki se morajo povezovati z občinskimi konferencami ZMS. Potrebno je tudi povsod tam, kjer klubi še ne delujejo, ustanoviti take klube, kar velja tudi za ljubljanske občine. Predstavniki filozofske fakultete so zopet ostro poudarili vsebino nove organizacije ter zato postavili vprašanje smotnosti postavljanja organizacijske sheme. Vsi prisotni so si bili edini, da se mora čim prej sestaviti odbor za pripravo kongresa ter dati v razpravo vsebinske prispevke za kongres.

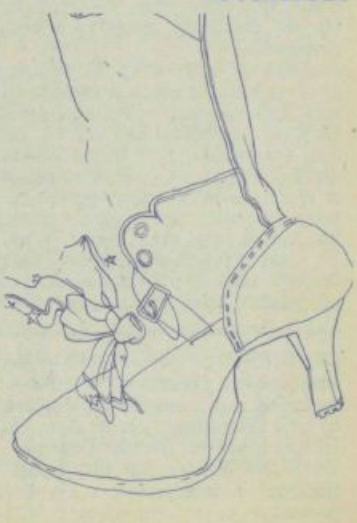
V razpravi o družbeno-ekonomskem položaju študenta so se zavzeli za minimalno preskrbljenost študentov in za dokončno ureditev stanovanjske problematike študentov. Poudarili so pogojenost kvalitete študija in socialnega statusa študenta. Zato so menili, da je kakršna koli selekcija prvenstveno socialna selekcija. Socialna struktura na ljubljanski univerzi je zelo slaba, zato so poudarili, da je potrebno pripeljati na univerzo čim več mladih iz kmečkih in delavskih družin. To pa je potrebno storiti z izenačitvijo materialnih pogojev srednješolcev, če ne tudi že osnovnošolcev. Potrebno je izenačiti predznanje vseh, ki vstopajo na visokošolske zavode, ker je kvaliteta srednjih šol zelo različna glede na kraj in usmeritev.

Razprava o delovnem statusu študenta je bila združena z razpravo o stališčih in sklepih o idejno-političnih vprašanjih visokega šolstva. Študenti so se predvsem pomudili ob vprašanjih statusa študentov, konstituiranja temeljnih organizacij združenega dela v visokem šolstvu in v zvezi s tem o vprašanjih samoupravljanja. Zavzeli so se za to, da bi bil položaj študenta vedno bolj tak, kot je položaj delavcev v visokem šolstvu, in se zedinili, naj študent menjuje skupaj s profesorji svoje delo v interesnih skupnostih. Pripravljeni so sprejeti tudi večjo odgovornost za sredstva, ki se trošijo za vzgojo in izobraževanje, toda le pod pogojem, da se zagotovi tak položaj (stipendije, krediti, vsem stanovanja), da bo njihovo delo lahko potekalo normalno. Ker vemo, da bi bil ukrep odgovornosti za sredstva predvsem naperjen proti fiktivnemu vpisu na visokošolske zavode, ga moramo tudi tako poveljati in ob individualnih primerih presojati odgovornost, ne sme pa to postati avtomatizem, ki bi dejansko preprečeval vpis in zbujal strah pred študijem. Tudi predvideni mehanizmi za selekcijo pri vstopanju na visokošolske zavode niso najboljše zastavljeni, temveč treba namesto sprejemnih izpitov oziroma preizkusa znanja uvesti drugačen način dela s študenti v prvem letniku. Potrebno se je zavzeti za sprotno delo, ki naj se preverja s kolokvijem in neposredno z mentorji (mentorja vsakemu študentu!), ter šele po prvem ali drugem semestru, ko bo znanje srednješolcev izenačeno in preverjeno, opraviti selekcijo po sposobnostih. Vsi so si bili edini, da je potrebno delovati tako, da bi zmanjšali dobo študija.

Razprava o volitvah se je zožila le na priprave študentskih zborov ali skupščin po fakultetah, kjer bodo potrdili evidentirane delegate za zbornice delovnih skupnosti ter tako zagotovili 1/3-tjinsko udeležbo študentov v delegacijah visokošolskih zavodov in omogočili nemoten potek kandidacijskih konferenc. Zato se morajo vsi fakultetni odbori SS povezovati z osnovnimi organizacijami sindikata na zavodu.

Predstavniki fakultet so bili izčrpno informirani o dogajanjih na filozofski fakulteti v Ljubljani. V razpravi je sodeloval tudi sekretar KUK ZKS Iztok Winkler. Po zelo dolgi razpravi so sprejeli stališče, da se mora znotraj fakultetnega odbora začeti čim prej diferenciacija mnenj in stališč in da so komunisti na filozofski fakulteti dolžni prvenstveno delovati v FO SS FF in AO. Predstavnikom filozofske fakultete so svetovali tudi, naj se začno čim prej ukvarjati tudi z drugimi problemi, ki so bili v razpravi predvsem na seminarju, in naj čim bolj sodelujejo z drugimi fakultetami ter tako vzpostavijo novo ter bolj plodno delovanje.

Valči ŠKERBEC

ŠTUDENTJE IN VOLITVE

Iz zakona o volitvah delegacij in delegiranju delegatov v skupščine družbenopolitičnih skupnosti

Člane delegacij TOZD in drugih delovnih skupnosti volijo delovni ljudje izmed sebe neposredno in s tajnim glasovanjem. Volijo vsi delovni ljudje, ki delajo v teh organizacijah. Člane delegacij krajevnih skupnosti volijo delovni ljudje in občani izmed sebe. Volilno pravico imajo vsi, ki so dopolnili 18 let. Volijo in so lahko izvoljeni delovni ljudje, ki imajo stalno prebivališče na območju krajevne skupnosti.

Volilni postopek, postopek za odpoklic delegacij in postopek v zvezi z glasovanjem o izvolitvi delegatov v družbenopolitične zbornice občinskih skupščin vodijo volilne komisije in volilni odbori. Tričlansko volilno komisijo sestavljajo: predsednik, tajnik in en član. Vsi imajo svoje namestnike. Komisijo na visoki šoli določijo fakultetni svet. Tisti, ki kandidira za člana delegacije, ne more biti v volilni komisiji.

Volilna komisija opravlja neposredno tehnično delo v zvezi s pripravljanim volitev članov delegacije. Ugotavlja, ali je kandidatna lista za volitve sestavljena v skladu z zakonom. Določijo volilne odbore, ki neposredno vodijo volitve delegacij. Po končanih volitvah ugotavlja izid glasovanja.

- Delegacije lahko oblikujejo:
- delovni ljudje v TOZD in delovnih skupnostih, ki opravljajo zadeve skupnega pomena za več TOZD;
 - delovni ljudje v delovnih skupnostih državnih organov, družbenopolitičnih organizacij in društev ter v drugih delovnih skupnostih, ki niso organizirane kot OZD, kot tudi aktivne vojaške osebe in civilne osebe v oboroženih silah SFRJ;
 - delovni ljudje v krajevnih skupnostih.

V TOZD oziroma delovni skupnosti z največ 30 delovnimi ljudmi opravljajo funkcijo delegacije vsi delovni ljudje.

Pri oblikovanju delegacij v organizacijah združenega dela na področju vzgoje in izobraževanja sodelujejo v skladu z vlogo in odgovornostjo v vzgojno-izobraževalnem procesu tudi študentje in učenci srednjih šol. V delegaciji so lahko izvoljeni študentje in učenci srednjih šol, ki so dopolnili 18 let. Učenci srednjih šol imajo 1/4, študentje pa 1/3 članov delegacije.

Učenci srednjih šol oziroma študentje sami volijo svoje delegate v delegacijo OZD. S statutom organizacije je mogoče določiti krajšo mandatno dobo za učence srednjih šol oziroma študente, člane delegacije. Sicer je mandatna doba člana delegacije 4 leta.

Temeljne samoupravne organizacije določijo število članov in sestavo delegacije v svojih statutih. Sestava delegacije mora zagotoviti zastopanost vseh delovnega procesa in ustrezati socialni sestavi. Na območju, kjer živijo poleg pripadnikov slovenskega naroda tudi pripadniki italijanske oziroma madžarske narodnosti, morata biti v delegacijah ustrezno zastopani ti narodnosti.

Delegacija ima najmanj 5 članov. Na višjih in visokih šolah ima delegacija zaradi enotretjinskega razmerja 6, 9, 12, ... članov. Kandidate za člane delegacij temeljnih samoupravnih organizacij in skupnosti predlagajo in določajo delovni ljudje na kandidacijskih konferencah - za študente so to zbori ali skupščine SS posameznih visokošolskih ustanov. Študentje to izvedejo samostojno.

Na kandidacijski konferenci - zboru SS se sestavi in sprejme kandidatna lista. Kandidatno listo podpiseta predsedujoči na kandidacijski konferenci in zapisnikar.

Kandidatni listi je treba priložiti zapisnik o delu konference in pismeni pristanek vsakega izmed kandidatov, ki se predlaga na listi, da sprejme kandidaturu.

Ko prejme volilna komisija kandidatno listo, ugotavlja, ali je sestavljena po določbah zakona o volitvah. Če ugotovi samo formalne pomanjkljivosti, zahteva, da jih predsednik kandidacijske konference odpravi v treh dneh. V primeru, da so v listi bistvene pomanjkljivosti glede posameznega ali vseh kandidatov, volilna komisija listo v celoti zavrne.

Če predlagana kandidatna lista ima pomanjkljivosti, jo volilna komisija pošlje sklicatelju kandidacijske konference (osnovna organizacija sindikata).

Odločbo o zavrnitvi ali ugotovitvi skladnosti z zakonom mora volilna komisija izdati najpozneje v treh dneh potem, ko je bila lista predložena. Če pa je bila lista dana v popravilo, pa najpozneje v treh dneh potem, ko prejme komisija popravljeno listo.

V delegacijo TOZD ne morejo biti izvoljeni delovni ljudje na vodilnih delovnih mestih v tej organizaciji (določeno s statutom organizacije).

Nihče ne more biti več kot dvakrat zaporedoma izvoljen za člana delegacije iste temeljne samoupravne organizacije, oziroma skupnosti. Vsakdo lahko voli samo eno delegacijo temeljne samoupravne skupnosti, ki ima pravico pošiljanja delegatov v zbor združenega dela v družbenopolitičnih skupnostih.

Delovni ljudje volijo člane delegacije na voliščih neposredno, s tajnim glasovanjem. Za člana delegacije je izvoljen delegat, ki dobi večino glasov vseh delovnih ljudi v temeljni samoupravni organizaciji oziroma skupnosti. Če je na kandidatni listi več kandidatov, kot je treba izvoliti članov delegacije, so izvoljeni tisti izmed kandidatov, ki so dobili največ glasov. Če je dobilo največ glasov več kandidatov, kot je treba izvoliti članov delegacije, se glede teh kandidatov opravijo ponovne volitve. Delovni ljudje lahko predlagajo odpoklic delegacije ali člana delegacije v Socialistični zvezi, in to na konferenci svoje organizacije. V predlogu za odpoklic je treba navesti razloge, zakaj se predlaga odpoklic. Predlog za odpoklic se pošlje volilni komisiji v temeljni samoupravni organizaciji oziroma skupnosti, v kateri je bila delegacija ali član delegacije izvoljen.

ZBOR ZDRUŽENEGA DELA občinske skupščine (sem bomo pošiljali svoje delegate tudi študentje) sestavljajo delegati delovnih ljudi v TOZD in drugih organizacijah in delovnih skupnostih.

Število delegatskih mest v vsakem zboru občinske skupščine določa statut občine, in sicer s področja gospodarstva, prosvete in kulture, socialno-zdravstvenega področja in iz delovnih skupnosti državnih organov, družbenopolitičnih organizacij in društev, drugih samoupravnih skupnosti, ki niso organizirane kot OZD, kot tudi aktivnih vojaških oseb in civilnih oseb v službi oboroženih sil SFRJ. Število delegatov v zboru združenega dela se določa sorazmerno s številom delovnih ljudi v temeljnih samoupravnih organizacijah in skupnostih.

Delegacija temeljne samoupravne organizacije oz. skupnosti delegira enega ali več delegatov v zbor združenega dela, zbor krajevnih skupnosti občinske skupščine glede na vprašanja, ki se obravnavajo v zboru.

Dve ali več delegacij temeljnih samoupravnih skupnosti, povezanih z delom in drugimi skupnimi interesi v združenem delu v procesu reprodukcije oziroma interesi v občini, ki jim ne pripada delegatsko mesto v zboru združenega dela, se združujejo v konferenco delegacij zaradi delegiranja skupnega delegata v ta zbor.

Zbori združenega dela ene ali več občinskih skupščin sporazumno določijo izmed članov vseh delegacij, ki delegirajo delegate v te zbornice, skupine delegatov zaradi delegiranja delegatov v zbor združenega dela Skupščine SR Slovenije. Skupine delegatov se oblikujejo:

- z gospodarskega področja 90 delegatov;
- s prosvetno-kulturnega področja 18 delegatov;
- s socialno-zdravstvenega področja 13 delegatov;
- s področja kmetijske dejavnosti 18 delegatov;
- s področja obrtnih in podobnih dejavnosti 5 delegatov;
- izmed članov delegacij, ki jih izvolijo delovni ljudje v delovnih skupnostih državnih organov, družbenopolitičnih organizacij in društev ter v drugih delovnih skupnostih, ki niso organizirane kot OZD, 5 delegatov;
- izmed članov aktivnih vojaških in civilnih oseb v službi oboroženih sil SFRJ 1 delegata.

Vsa ta sestava je strukturirana tudi po regionalnem principu.

REPUBLIŠKA VOLILNA KOMISIJA, ki skrbi za zakonitost volitev in enotno uporabo določb zakona o volitvah, ugotavlja tudi, ali je lista za delegate v DRUŽBENOPOLITIČNI ZBOR SKUPŠČINE SR SLOVENIJE sestavljena v skladu z zakonom.

Do sedaj je predlaganih za republiški družbenopolitični zbor 120 možnih kandidatov za delegate. Na zadnji seji 28. 2. 1974 je volilna komisija ugotovila, da je na kandidatni listi preveč profesionalcev, Ljubljancev in da je premalo delavcev, žensk in mladih.

Kriterij sestave kandidatne liste za družbenopolitični zbor Skupščine SRS je, da bi bilo najmanj 20 % delavcev in od tega 40 % delavcev iz gospodarskih organizacij. Iz družbenih dejavnosti naj bi bilo 20-30 % kandidatov za delegacije, mladih najmanj 10 %, žensk 30 % ter profesionalcev največ 30 %. Tistih, ki so že bili enkrat ali dvakrat republiški ali drugi poslanci, do 15 %.

V Zvezni zbor je v SR Sloveniji predlaganih 35 možnih kandidatov. To je še vedno premalo predlogov, posebno še glede na zahtevo, da je v Zveznem zboru najmanj polovico delegatov iz TOZD.

Za dobro informiranost o volitvah, delegatskem sistemu imajo sredstva javnega obveščanja pomembno vlogo. Do volitev (28. in 31. marca) naj bi bil vsak delovni človek, občan-volivec seznanjen o poteku volitev.

V SR Sloveniji je okrog 820.000 volivcev ter 60.000 možnih kandidatov za delegacije. Za vsebinsko izvedbo delegatskega sistema pa je potrebno izobraževanje vseh možnih kandidatov. Izobraževanje in usposabljanje pa sta še v večji meri potrebna po volitvah.

FAZE PRIPRAV NA VOLITVE, KI SO PRED NAMI - ROKOVNIK

Smo v fazi, ko je treba na vseh visokošolskih ustanovah izpeljati temeljne kandidacijske konference, katerih nosilec je osnovna organizacija sindikata (OOS). Rok je od 3.-12. marca. Poleg vseh zaposlenih na zavodu jo sestavljajo tudi študentje. Temeljne kandidacijske konference so lahko v številčno večji temeljni samoupravni organizaciji sestavljene delegatsko, s tem da je sestava v skladu tudi s socialno strukturo.

TEMELJNA KANDIDACIJSKA KONFERENCA:

- 1) določi predlog liste možnih kandidatov za člane delegacije;
- 2) razpravlja o poročilu koordinacijskega odbora;
- 3) razpravlja o tem, kateri možni kandidati soglašajo s kandidaturo;
- 4) določi predlog liste kandidatov;
- 5) na osnovi rezultatov glasovanja o predlaganih kandidatih sestavi listo kandidatov za člane delegacije temeljne samoupravne skupnosti. Sprejet je vsak kandidat, ki je dobil večino glasov prisotnih na konferenci. Glasovanje je lahko javno;
- 6) kandidatno listo se posreduje volilni komisiji v temeljni samoupravni organizaciji.

VOLITVE - 28. marec 1974

Nosilci so volilne komisije in volilni odbori.

V delegacijo so izvoljeni tisti delegati, ki dobijo večino glasov vseh delovnih ljudi v temeljni samoupravni organizaciji.

Če je število kandidatov na kandidatni listi večje, kot je število mest v delegaciji, so v delegacijo izvoljeni tisti izmed kandidatov, ki so dobili največ glasov.

Študentje sami volimo svoje delegate.

Robi KOVŠCA
Marko MOREL

UREDNIŠTVO: Cene Filipič - glavni urednik (študentska organizacija, informacije), Daniel V. Levski - v.d. odgovornega urednika (teorija, politika, seks), Blaž Ogorevc (kultura), Peter Pal - pomočnik glavnega urednika (reforma študija), David Plut (teorija, prevodi), Jadran Sterle (ekologija, subkultura), Edi Stefančič - likovni in tehnični urednik, Valčič Škerbec (socialni in družbeno-ekonomski položaj študenta), Darko Štrajn (reforma univerze, politika), Ivan Volarič (literatura), lektor: Bora Zlobec-Jurčič, desk: Pavle Zgaga.

Izdajateljski svet: Božidar Debenjak, Pavle Gantar, Franc Jakopin, Sonja Lokar, Jure Mikuž (predsednik), Boris Muževič, Gorazd Sancin, Pri ož Zagar. TRIBUNA, študentski list. Izdaja 10 SS LVZ. Uredništvo in uprava 61000 Ljubljana, Trg revolucije 1/II - 86. Tekoči račun 50101-678-47420. Tiska tiskarna Ljudske pravice v Ljubljani. Letna naročnina 35,00 din. Poština plačana v gotovini. Rokopisov ne vračamo. Oproščeno temeljnega davka na promet po pristojnem sklepu št. 421-1/72.

USTAVA - VISOKO ŠOLSTVO - ŠTUDENTI

Vzgoja in izobraževanje je bistven dejavnik razvoja socialistične družbe, večje produktivnosti dela, razvoja ustvarjalnih sil ljudi in vsestranskega razvoja osebnosti. Zato sta vzgoja in izobraževanje del vsakodnevnega življenja ljudi. Presega se stanje, v katerem je to področje privilegij maloštevilnih in ne splošna človekova potreba. Vzgoja in izobraževanje morata temeljiti na dosežkih sodobne znanosti in zlasti na marksizmu kot osnovah znanstvenega socializma. Delovne ljudi morata usposabljanje za delo in samoupravljanje ter jih vzgajati v socialistične osebnosti. Dostopna in odprta morata biti na vseh stopnjah vzgoje in izobraževanja vsakomur pod enakimi pogoji v vseh obdobjih njihovega življenja in dela. Socialistična družbena skupnost si mora prizadevati, da so vse stopnje in vrste vzgoje in izobraževanja dostopne vsem otrokom ne glede na materialne in druge možnosti družine in okolja, v katerem živijo. Prizadevati si je treba za organizirano predšolsko vzgojo in pripravo najmlajših na šolo. Izobraževanje mora postati proces, ki pripravlja šolajoče na delo. Zato v vzgojno-izobraževalnem procesu aktivno sodelujejo z učitelji tisti, ki se šolajo oziroma izobražujejo. Sodelovanje v vzgojno-izobraževalnem procesu je podlaga samoupravnih pravic in dolžnosti v tem procesu in oblik samoupravnega odločanja. Delo in rezultati dela določajo na podlagi enakih pravic in odgovornosti materialni in družbeni položaj človeka. Delavci v organizacijah združenega dela na področju vzgoje in izobraževanja uresničujejo svobodno menjavo dela neposredno z delovnimi ljudmi, katerih potrebe in interese zadovoljujejo v okviru samoupravnih interesnih skupnosti oziroma neposredno s temeljnimi organizacijami združenega dela. Interesne skupnosti ustanovljajo delovni ljudje skupaj z delavci vzgojno-izobraževalnih organizacij. V njih uresničujejo svobodno menjavo dela, združujejo sredstva ter izvajajo ukrepe za napredek vzgoje in izobraževanja za višjo izobrazbeno raven delovnih ljudi.

Da bi visoko šolstvo lahko uresničilo svojo vlogo in namen v družbi, mora izvrševati temeljne družbene naloge. Te so vzgojno-izobraževalno, raziskovalno, družbeno načrtovalno delo; soodgovorno je za razvoj celotnega vzgojno-izobraževalnega procesa, za razvoj kulture in je vez med republikami in narodi na znanstvenem, tehnološkem, pedagoškem področju in kulturnem ustvarjanju. Da bi lahko izvrševalo te naloge, je potrebno začeti reformo visokega šolstva. Potrebno je dokončno po načelih ustave izenačiti družbeno ekonomski položaj visokega šolstva z ostalim združenim delom in dosledno uresničiti svobodno menjavo dela. Visoko šolstvo se mora konstituirati na samoupravnih osnovah in uveljaviti neposredno odločanje delovnih ljudi: delavcev v visokem šolstvu, študentov in delegatov temeljnih organizacij združenega dela oziroma samoupravnih interesnih skupnosti. Osnova samoupravljanja v visokem šolstvu naj postane delegatsko načelo, ki omogoča prenašanje predstavnikega odločanja o samoupravnih organih visokošolskih zavodov. Samoupravljanje v temeljni organizaciji uresničujejo delavci na zborih delovnih ljudi s svojim osebnim izjavljanjem, preko svojih delegatov pa v samoupravnih organih. Visoko šolstvo se mora povezovati preko interesnih skupnosti z gospodarstvom in drugimi, in tako uresničiti, da služi v vseh svojih nalogah prvenstveno družbenemu razvoju. Naloge, ki jih ima visoko šolstvo, so dolžni oblikovati vsi delovni ljudje in tako zadovoljevati svoje interese. Povezovanje s tako imenovano „prakso“ mora biti zlasti pri raziskovalnih nalogah, snovanju študijskih načrtov in organiziranju permanentnega izobraževanja, izrednega, podiplomskega in specialističnega študija. Temeljne organizacije v visokem šolstvu naj se združujejo v visokošolsko združenje oziroma univerzo, kjer naj se usklajujejo in uveljavijo skupne zadeve in bistveni odnosi znotraj visokih šol. Predvsem naj se na tem nivoju vrednotijo pogoji za reelekcijo in elekcijo, ki se praktično izvajajo v temeljnih organizacijah združenega dela. V okviru skupnosti visokošolskih zavodov Slovenije pa naj se visoko šolstvo dogovarja med seboj, kako bi najbolje izpolnjevalo svojo družbeno vlogo glede delitve dela in o kadrovskem usposabljanju znotraj visokega šolstva.

Sistematično načrtovanje visokega šolstva je sestavni del družbenega načrtovanja. Načrtovanje oziroma programi naj se koordinirajo in usklajujejo v interesnih skupnostih. Važne naloge načrtovanja so povečati število diplomantov višjih in visokih šol, pospešiti izredni študij in študij ob delu. Za to pa je potrebno zagotoviti večje število srednješolcev, ki jih bomo dobili z reformo srednjega

šolstva. Znanje v srednjih šolah se morčim bolj izenačiti v vseh vrstah šol in tako zagotoviti nemoten prehod na višjo stopnjo šolanja. Tudi učni programi naj bodo taki, da omogočajo optimalno prilagodljivost na nove poklice. Policentrični razvoj visokega šolstva naj zagotovi večji dotok mladih šolajočih se ljudi in študentov ob delu v visoko šolstvo, toda razvijajo naj se smeri, ki niso še razvite ali pa so potrebne za razvoj produktivnosti in razvoj posameznih regij.

Visoko šolstvo mora postati čim bolj odprto in se mora demokratizirati. Da bi lahko zagotovili dovolj študirajočih, mora naša družba razvijati predšolsko varstvo in pripravo na šoli (mala šola). Potrebno je dvigniti kvaliteto srednjih šol in jih razmestiti ustrezno potrebam (poklicnim) in tam, kjer so mladi srednješolci. Popraviti je treba socialno strukturo v visokem šolstvu. Zato je potrebno vzpostaviti tak sistem štipendiranja in kreditiranja, ki bo omogočil vsem (ki to potrebujejo) pridobitev štipendije ali kredita. Za uspešen in normalen prehod iz srednje šole oziroma iz drugega kraja v visokošolski center je treba pospešeno graditi študentske domove, tako za študente kot tudi za podiplomski študij. Vrata v visoko šolstvo morajo biti odprta vsem glede na njihove sposobnosti in ne na podlagi formalnih spričeval. Seveda pa družbena skupnost ne sme pozabiti na uspešno poklicno in šolsko usmerjanje in svetovanje, ki bi pripomoglo k pravih odločitvam mladih ljudi. Tudi selekcija v času šolanja mora biti taka, da bi izločala resnično nesposobne, in ne slučajna oziroma socialna. Zato je treba organizirati sistematično delo z mentorji in stalno preverjati študentovo znanje, delo in sposobnosti. Študent mora postati aktiven subjekt v pedagoško-raziskovalnem delu in družbeno aktiven mlad intelektualc. Sestavni del te aktivnosti in usposobljenosti za delo je tudi vključevanje študenta v samoupravljanje visokošolskih organizacij združenega dela. Čeprav študent še ni enakovereden delavcu, mora vseeno tudi njegova pravica upravljanja visokošolske organizacije združenega dela izhajati iz splošno sprejetega delegatskega načela. Prav vsi študenti na fakulteti ali višji šoli in akademijah morajo delovati kot aktivni samoupravljalci na zborih delovnih ljudi in na zborih študentov. Osnovna oblika samoupravnega organiziranja študentov naj ostane svet letnika, kjer se študent srečuje tudi s pedagoškimi delavci. Delo sveta letnika je treba razširiti in v njem naj sodelujejo prav vsi študenti. Sprejemajo naj odločitve, ki jih posredujejo svojim delegatom, ki jih volijo izmed sebe. Vse delegacije v najvišjem organu fakultete, višje šole ali akademije so enakopravne. Njihovo delo in odločanje mora potekati po principu usklajevanja mnenj, da bi tako prišli do odločitev, ki so sprejemljive za vse. Tudi vse odločitve v odborih, ki so formirani v temeljni organizaciji združenega dela za posamezna področja (študijska komisija itd.), morajo biti najširše preverjene.

Vzpostaviti je treba tak status študenta, da bo le-ta odvisen samo od rezultatov študija – svojega dela. Ravno iz te osnove delujejo študenti kot samoupravljalci ter nosilci odgovornosti in pravic. Njihov status je treba opredeliti v statutih visokošolskih organizacij združenega dela kot sestavni del samoupravljanja, odločanja in večje odgovornosti. Za uveljavljanje svojega statusa pa mora študent opravljati svoje delo kontinuirano in redno, tako kot vsak delavec. Zato se mora v visokošolskem študiju uveljaviti načelo študija letnik za letnik. Od študentov, ki ne opravljajo redno svojih študijskih obveznosti, je treba zahtevati delovnost in odgovornost do študija. Reden študent ima pravico do ustrezne materialne minimalne preskrbljenosti v času študija in do vseh osnovnih pogojev za študij. Za svoje uspešno delo je lahko tudi materialno stimuliran. Ob takem delovnem študiju bi lahko prešli tudi na priznanje delovne dobe študentom, ki so zaključili svoj študij v normalnem roku.

Zaradi svoje vloge, ki jo imajo študenti v vzgojno izobraževalnem procesu in v temeljni organizaciji združenega dela v visokem šolstvu, se vključujejo tudi v skupščinski sistem. Svoje delegate pošiljajo v skupni delegaciji visokošolske temeljne organizacije združenega dela v zbor združenega dela v občini, kjer je fakulteta, višja šola ali akademija, in se od tod naprej vključujejo v skupščinski sistem na nivoju republike. Z uspešnim in odgovornim vključevanjem študentov v upravljanje visokošolskih organizacij in skupščinski sistem bo študent lahko uresničil svoje cilje in interese.

Valči ŠKERBEC

(Po oktobru 1974 ne bo šla v CTK niti ena knjiga ne revija več!)

Koncepcija razvoja knjižničarstva v Sloveniji, ki je bila sprejeta leta 1972 v Skupščini SRS, predvideva mrežo univerzitetnih knjižnic:

- osrednja knjižnica za družbene vede,
- osrednja knjižnica za tehniške vede,
- osrednja knjižnica za medicinske vede,
- fakultetna knjižnica,
- oddelčne knjižnice,
- inštitutske knjižnice.

Nagel razvoj znanosti in tehnike, medsebojno povezovanje posameznih disciplin namreč zahteva sodobne oblike organizacije in poslovanja knjižnic. Ravno povezovanje področij govori proti obstoju in razvoju ozko specializiranih visokošolskih kakor pa tudi univerzalnih univerzitetnih knjižnic. Očitno je potrebno stremeti po oblikovanju sodobnim visokošolskim potrebam ustreznih zaokroženih knjižnih sistemov. S tem se tudi borimo proti drobnjarski nepreglednosti in drobljenju moči na eni strani, kakor tudi proti ogromnim sistemom univerzalnih knjižnic na drugi. Koncept razvoja v tvorbo osrednjih knjižnic za družbene, tehniške in medicinske vede ob primernem sistemu medsebojnega povezovanja in zunanje odprtosti je dovolj širok predvsem proti strogi specializaciji. Izredno ugoden pa je za razvoj mejnih področij znanosti kakor tudi za njihovo medsebojno povezovanje. V tem konceptu bi bila osrednja knjižnica za družboslovne vede Narodna in univerzitetna knjižnica (posebej bi morala biti poudarjena in opredeljena njena funkcija nacionalne knjižnice), osrednja knjižnica za tehniške vede bi bila Centralna tehniška knjižnica, osrednja knjižnica za medicinske vede pa bi bila Centralna medicinska knjižnica.

Torej, osnovne smeri razvoja univerznega knjižničarstva so že začrtane, toda kmalu se ustavi pri realizaciji. Več ali manj se vse tri knjižnice, ki naj bi imele vlogo osrednjih knjižnic, borijo s prostorskimi težavami. Nekoliko na boljšem je Centralna medicinska knjižnica, ki bo kmalu dobila ustrezne prostore za svoje delo in razvoj v prostorih nove medicinske fakultete in predkliničnih centrov, ki so jih pred kratkim začeli graditi. Stavba Narodne in univerzitetne knjižnice je dokaj nefunkcionalna, zato bo potrebna za uspešen razvoj centralne knjižnice za družbene vede nova stavba. Najugodnejše bi bilo, da bi se „naselila“ v bodočem družboslovnem centru poleg FSPN, ekonomske fakultete in morda še pravne fakultete. NUK bi se v tem sistemu pač dalje razvijala kot nacionalna knjižnica, ki hrani vso domačo knjižno zbirko (zbira tudi tuje tiske, ki govore o naši literaturi, vse tiske slovenskih avtorjev, ki izidejo v tujini, bibliografija ...).

Najhujše prostorske probleme pa ima Centralna tehniška knjižnica. V svojem 25-letnem razvoju (približno sto tisoč knjižnih zvezkov, letos tudi približno milijonta izposojena knjiga) se knjižnica stiska v za knjižnico neustreznih prostorih, ki pa so poleg tega še prepolni. Stavba v Tomšičevi ulici namreč ni bila gradjena za potrebe knjižnice in ne vzdrži tako velikih obremenitev, med drugim pa je tudi zaščiten kot kulturni spomenik. Za potrebe knjižnice preurejene kletne prostore pa so police s knjigami že zdavnaj popolnoma zapolnile.

Kljub prostorskemu problemu pa lahko ugotovimo, da je CTK sodobna knjižnica. Knjižnice posebej še za tehniške vede morajo biti do svojih uporabnikov predvsem „agresivne“. Informacije jim morajo nenehno posredovati, ne pa čakati, da uporabniki zaprosijo zanje. To zahteva strokovno

izredno izagledan kader, pa tudi močno razvito komunikacijsko mrežo. Ta mora biti jasno povezana v celotnem jugoslovanskem in evropskem prostoru (INDOK – center za informacijsko dokumentacijo in komunikacijsko dejavnost). Nujna je selekcija informacij pa tudi retrospektivna informacija.

CTK je odprta in služi hkrati tehničnim fakultetam, visokim, višjim in srednjim šolam v SR Sloveniji ter tudi slovenskemu gospodarstvu (to je počenjala že znatno prej, ko je postalo povezovanje s „prakso“ moderno). Da je začrtana pot CTK pravilna, kaže velik ugled (tudi mednarodni), ki ga knjižnica ima (na leto sposodijo okrog 80 % vse svoje knjižne zbirke).

To je bilo možno doseči predvsem z avtomatizacijo in strokovno obdelavo gradiva. Že letos bo CTK izdala katalog vseh revij s področja prirodoslovnih, tehniških ved, biomedicine ... pa tudi centralni revialni katalog za celotno Slovenijo. CTK ima tudi najpopolnejšo zbirko standardov oziroma literature o njem.

Kot smo že povedali, je prostorska stiska CTK neznosna. Uslužbenci se poleg tega stiskajo v zdaleč premajhnih prostorih, tako da praktično že motijo drug drugega pri delu.

Kljub temu, da je bila knjižnica vedno na vrhu vseh prioriteten gradbenih načrtov in programov (Skupščina SRS, IS SRS, Center za razvoj univerze ...), pa je dan izgradnje nove stavbe še izredno daleč. Akcija teče že več kot deset let. Nesmiselno bi bilo naštevati oziroma opisovati, kako je akcija natančno potekala. Toda kljub temu pogledmo vsaj najvažnejše! Izvršni svet Skupščine SRS je junija 1971 odobril 53 starih milijonov za adaptacijo kletnih prostorov v knjižna skladišča, tako da bi mogla CTK prebraditi čas do nove gradnje. Istega leta je formiral tudi gradbeni odbor, ki naj bi vodil akcijo za izgradnjo nove CTK. Ko je IS SRS sredi leta 1972 odobril CTK sredstva za izdelavo programskih osnov, je gradbeni odbor in kolektiv CTK resno upal, da je gradnja pred vrati. Nato so ugotovili, da bo po gradnji ekonomske in medicinske fakultete dobila prioriteto CTK. Medtem so bili v Inštitutu za urbanizem pri FAGG pod vodstvom prof. Eda Ravnikarja narejeni tudi načrti, po katerih naj bi bil CTK del univerzitetnega „super - bloka“. Ta naj bi stal na prostoru, ki je za gradnjo CTK že rezerviran, poleg FAGG na Jamovi ulici (med Jamovo ulico in Tržaško cesto na Viču v Ljubljani). Stroški CTK-inega stolpiča („super - blok“ naj bi sestavljali trije stopiči, ki bi imeli skupne kleti in pritličje), ki bi se dal graditi ločeno od ostale stavbe, bi bili po sedanjih predračunih nekaj nad 9 milijard starih dinarjev. Stroški so sicer dokaj visoki, res pa je, da bi bila knjižnica urejena po najsodobnejših principih. S tem bi bil problem Centralne tehniške knjižnice izredno zadovoljivo rešen, saj bi bila CTK vkomponirana tudi med ostale fakultetne zgradbe; ne bi bila ločena od njih, kakor je sedaj. S tem bi bila knjižnica znatno približana študentov, to je sedanjim, in s tem, ko je knjižnica povezana tudi z gospodarstvom, tudi bodočim uporabnikom. Knjižnica bi se še uspešneje vključila v izobraževalni proces.

Programske osnove bi morale biti sprejete že jeseni 1972, toda prišlo je do dveletnega odloga. Akcija poteka sedaj sicer še z iniciativno gradbenega odbora, toda v imenu univerze. Pri gradnji oziroma financiranju se gradbeni odbor oziroma kolektiv CTK boji prehoda na nov sistem financiranja šolstva. To naj bi se financiralo preko interesnih skupnosti; v primeru CTK bi o gradnji razpravljala Izobraževalna skupnost Slovenije. V tem primeru, pa bi gradnjo obravnavala enakovredno z vsemi drugimi prošnjami, ki pa so se pojavile znatno za CTK, ki je na potrebnost nove knjižnice opozarjala že več kot pred desetimi leti.

Očitno je, da v novem sistemu financiranja ne bo več gradenj iz proračunskih sredstev republike, toda kljub temu bi moral biti Izvršni svet SRS, tisti, ki bi sprožil akcijo za sklenitev družbenega dogovora za financiranje gradnje. To bi bila že moralna dolžnost po tem, ko je bila gradnja CTK vedno med prioritetskimi na programu IS.

Nenadoma (!) je gradnja CTK izpadla iz besedila družbenega razvoja SR Slovenije 1971 – 1975. Še vedno ni uradnega odgovora, zakaj se je to zgodilo. Prav tako ima CTK ugovor na osnutek zakona o knjižnicah (zakon je v pripravi), ki ne upošteva univerzitetnih knjižnih centrov, in to ne glede na Koncepcije razvoja knjižničarstva, ki jih je sprejela Skupščina SR Slovenije že leta 1972. Tudi na to še vedno ni odgovora!

Torej kljub večletnim prizadevanjem, kljub temu, da je CTK sodobna knjižnica, ki je odprta študentom in gospodarstvu, kljub temu, da dela kolektiv in uporabniki CTK v nemogočih in izredno revnih razmerah ... pa o gradnji še ni „ne duha ne sluha“! Jasno se sicer zavedamo, da naša družba ni zelo bogata, toda ključne „investicije“ so nujne. Hitra in sodobna informacija je postala že predpogoj za uspešnejše delovanje sodobne družbe. Kdo bo odgovoren za posledice, ko po oktobru 1974 ne bo šla v CTK nobena knjiga ne revija več? Znanost se hitro razvija in vsak dan brez najnovejših informacij pomeni nazadovanje.

Kaj več kot obljub CTK ni bila ravno deležna. Kar zanimivo je ugotoviti, da je bila ena možnih lokacij v preteklosti, ki je bila namenjena CTK ravno lokacija na Trgu revolucije, kjer pa sta se potem naselila Maximarket in Ljubljanska banka. Je že tako, da je večina fakultet v prostorski stiski, nekatere pa celo v neznosni. Kljub nekaterim domišljenim projektom pa se kažejo nekatere gradnje izredno nedomišljene, posebej kadar gre za globalno načrtovanje.

Mnogo govorimo o reformi univerze, o sodobnih načinih pouka, o vseh mogočih projektih in interdisciplinarnostih in še in še, toda ob tem pozabljamo (ali pa tudi ne!), da morajo biti za to temu primerni delovni prostori, kjer ne bo stiske in večizmernih predavanj. Študij naj bi postal način življenja, študentje bodo preživeli še več časa na fakultetah pri vajah in raziskovanju. Za to pa so potrebni pogoji! Sodobno urejen sistem knjižnic in prostorov za študij (čitalnic) pa je predpogoj za študij. Informacije se nenehno kopičijo, nemogoče si jih je vse zapomniti. Potrebno je ustrezno skladiščenje, da so zmeraj pri roki. Pri tem pa je knjiga in revija postala eden izmed osnovnih pripomočkov pri študiju in delu.

Tudi Skupnost študentov je v lanskem letu s posebno spomenico podprla gradnjo CTK. Toda tudi to je že zopet samo moralna podpora, je pa znak, da se študentje zavedamo resnosti in pomembnosti problema.

Verjetno se bo moral podreti strop v CTK, moralo bo priti do nesreče, ki bo terjala tudi kakšno smrtno žrtev, da se bo gradnja začela! Tega pri nas sicer nihče ne želi, toda tolikokrat so potrebne radikalne „akcije“, da se kaj premakne. To pa še posebej velja, če je potrebno dati denar za zadevo, ki pač ne prinaša dohodka neposredno – to je za šolstvo.

Torej, nujno bo potrebna takojšnja investicija, kajti sicer bo CTK začela stagnirati, njen razvoj se bo ustavil, kar pa prav gotovo ni v družbenem interesu. Končno bo že potrebno zbrati potrebna finančna sredstva in začeti z gradnjo. Ura je že dvanajsta!

Cene FILIPIČ

Študentje naravoslovnih in tehniških fakultet v Ljubljani želimo opozoriti strokovno in širšo javnost o položaju Centralne tehniške knjižnice v Ljubljani (CTK).

CTK je bila ustanovljena l. 1949 pri takratnem rektoratu tehniške visoke šole. Od leta 1954 do 1960 je bila knjižnica priključena Tehniški fakulteti oziroma Fakulteti za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo. 1. januarja 1961. leta je CTK postala samostojni zavod Univerze v Ljubljani.

Leta 1950 je knjižnica dobila prostore v sedanji stavbi na Tomšičevi ul. 7, kjer še danes posluje. Že od vsega začetka je bila tipična stanovanjska stavba, neprimerna za sodobno in funkcionalno knjižnično poslovanje, vendar so bili v začetku prostori knjižnice glede na velikost primerni. Prostore v stavbi je CTK delila s takratnim rektoratom Visoke tehniške šole in kasneje s fakultetami. L. 1954 je bila knjižnica prostorsko močno utesnjena, tako da je morala do l. 1964 s postopno izselitvijo dekanatov tehniških fakultet in z adaptacijami povečati svoje prostore, če je sploh še hotela delovati za javnost in uskladiščiti vedno večjo knjižno zalogo in zalogo neknižnega gradiva. Leta 1954 sta bila celo drugo nadstropje in del podstrešja spremenjena nazaj v stanovanjske prostore, v štiri stanovanja stanovanjskega fonda Univerze. Eventualna zasedba teh prostorov pa za knjižnico ne pomeni rešitve prostorske krize, ker teh prostorov zaradi premajhne nosilnosti stropov ne more uporabiti za knjižna skladišča.

Knjižnica si že nepretrgoma deset let prizadeva, da bi dobila novo knjižnično zgradbo. V letih 1963 in 1964 sta bila pripravljena idejni projekt in kompletni glavni projekt za novo knjižnično poslopje, kateremu je bila odobrena lokacija na Trgu revolucije. Ko je bila ukinjena gradnja na Trgu revolucije, se je s tem odložila tudi gradnja nove stavbe za CTK. Tudi vsi nadaljnji poskusi, da bi knjiž-

nica rešila krizo s preselitvijo v druge, večje in primernejše prostore, niso uspeli. Zato je bila ob praznovanju 20-letnice CTK na slavnostni seji sprejeta spomenica, da je treba nadaljevati odločno akcijo za zgraditev CTK v osrčju tehniških fakultet. Ker ni bilo ob koncu leta 1970 v knjižnem skladišču nobenega prostora za nove knjige in drugo gradivo, je CTK s sredstvi izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije adaptirala in opremila kletne prostore za knjižna skladišča. Le-ta bodo omogočila knjižnici poslovanje in delo *kot do srede l. 1974*, v tem času pa bo treba zgraditi novo knjižnico. Do tega leta bodo v kleti zgradbe poleg ostalih prostorov tudi vsi hodniki spremenjeni v knjižna skladišča. V pritličju zgradbe se uporabljajo že sedaj vsi prostori, vključno z dvema glavnima in dvema stranskima hodnikoma, za skladišče knjižnega in neknižnega gradiva. Tudi v I. nadstropju se uporabljajo vsi prostori (čelo bivše verande je adaptirano za knjižna skladišča), II. nadstropje zasedajo 4 stanovanja stanovanjskega fonda Univerze. III. nadstropje — podstrešje — uporablja se le z adaptacijo pridobljeni mansardni prostor za zasilno skladišče starejše literature.

Kriza s prostori se kaže v skrajni preobremenjenosti celotne stavbe, saj je celo vsak hodnik izrabilen do kraja, tako da vzbujajo preobremenjenost stavbe že resno zaskrbljenost strokovnjakov.

Kljub takim pogojem dela v knjižnici 37 oseb, ki se z vso požrtvovalnostjo trudijo, da bi slovenska tehniška inteligenca (v proizvodnji, raziskovalnih ustanovah in na univerzi) dobila v roke pravočasno, poceni in kvalitetno strokovno informacijo. Brez teh informacij si ne moremo misliti ne napredka slovenske znanosti, ne uvajanja nove, moderne tehnologije v slovenska podjetja, kakor tudi ne vzgoje tehniških kadrov na naših šolah in na univerzi. Zato pošiljamo apel vsej slovenski javnosti, da moralno in materialno podpre upravičene zahteve po čimprejšnji izgradnji nove CTK.

IO SŠ LVZ
Predsednik IO SŠ
tehniške fakultete

TISKOVNA KONFERENCA O GRADNJI CENTRALNE TEHNIŠKE KNJIŽNICE

V četrtek, 14. februarja, je predsednik odbora za gradnjo nove centralne tehniške knjižnice, prorektor prof. Sašo Sedlar, sklical tiskovno konferenco, na kateri je seznanil novinarje o sklepih 2. seje gradbenega odbora, ki je bila 11.2.1974. Prisotni novinarji, in s tem, upajmo, tudi širša slovenska javnost, so bili seznanjeni tudi z dolgoletnimi naporji CTK oziroma njenega gradbenega odbora, kako premagati prostorsko stisko, ki tare CTK. Ustvariti je potrebno normalne pogoje za delo in omogočiti pogoje za razvoj CTK. To slovenska javnost, in to ne samo strokovna, tudi pričakuje. Gradbeni odbor je sprejel programske osnove in idejni projekt za gradnjo CTK, ki naj bi bila v sklopu „Super – bloka“. Ta naj bi po načrtih katedre za urbanizem in družbene zgradbe pod vodstvom prof. Eda Ravnikarja stal poleg fakultete za gradbeništvo na Jamovi ulici oziroma bolje, med Jamovo ulico in Tržaško cesto. Ta prostor je za gradnjo nove CTK že rezerviran. Čeprav

si kolektiv CTK že več let upravičeno prizadeva in tudi je slovensko javnost že večkrat seznanil o prostorskem problemu CTK, bo potrebno novo gradnjo nekoliko popularizirati.

Toda, kakor vedno — ustavi se pri denarju! Celoten projekt za gradnjo nove CTK, ki naj bi bila izgrajena po najsodobnejših principih gradnje knjižnic (upoštevana računalniška obdelava, hranjenje in posredovanje informacij . . .) bi stal po predračunu nekaj več kot 9 milijard starih dinarjev. „Super – blok“ pa je projektiran tako, da bi se dal stolpič (blok bi imel skupne prostore in predavalnice v pritličju in tri stolpiče; enega od teh bi imel CTK, ostala dva pa različne fakultete ljubljanske univerze) CTK izgraditi sam.

Gradnja nove CTK je bila v zadnjih desetih letih vedno na vrhu prioriteten list oziroma gradbenih planov (poleg ekonomske in medicinske fakultete) republiške skupščine in izvršnega sveta, Centra za razvoj univerze . . . Akcija se vleče brez bistvenega uspeha, razen seveda

obljub. Zato gradbeni odbor apelira na IS in skupščino SRS, da naj bosta iniciator za sklenitev družbenega dogovora za financiranje gradnje. Očitno je, da bo moral IS sprožiti iniciativo za sklenitev samoupravnega sporazuma o gradnji, saj mora, če se že ne zaveda nujnosti gradnje CTK, čutiti vsaj moralno dolžnost, da CTK-ju v tej situaciji pomaga. Leta 1971 je IS skupščine SRS odobril CTK skoraj 60 milijonov starih dinarjev za adaptacijo kletnih prostorov v knjižnici. IS je odobril tudi sredstva za izdelavo programskih osnov, ko je bilo že zdavnaj jasno, da v prostore CTK v oktobru 1974 ne bo več šla nobena knjiga ne revija, kar pomeni dejansko smrt oziroma prenehanje dela knjižnice. Zaradi teh „investicij“ je bilo jasno, da je gradbeni odbor oziroma kolektiv CTK pričakoval, da je gradnja že pred vrati. Toda kaže, da bo začetek gradnje znatno premaknjen, kajti v novem sistemu financiranja bo morala o gradnji CTK razpravljati Izobraževalna skupnost.

Kot je na tiskovni konferenci povedala ravnateljica prof. Slajpahova, pomeni vsako zavlačevanje te za univerzo kakor tudi za gospodarstvo prepodobne gradnje v bistvu demoralizacijo požrtvovalnega kolektiva CTK, ki že več let dela v nemogočih pogojih. Vsi uporabniki in obiskovalci knjižnice se čudijo,

kako je sploh mogoče v tej prostorski stiski (še enkrat pomenimo: OKTOBRA V CTK NE BO VEČ PROSTORA ZA NOBENO KNJIGO NE REVILJO!) delati, in to tako uspešno in po najnovejših knjižničarskih načelih. Police so prenatrpane, znanstvenih sodelavcev ne uporabnikov čitalnice „nimajo več kam dati“. Na srečo je vedno mnogo knjig sposojenih (med letom sposodijo v CTK okrog 80% vseh publikacij, ki jih imajo). Kolektiv je v nenehnem strahu, da se jim bo stavba sesula, ker ni bila zgrajena za potrebe knjižnice in ne prenese tako velikih obremenitev. Uslužbenci bodo začeli po malem zapuščati službo v CTK, ker fizično ni prostora za delo . . .

Verjetno se bo moral stop nekega dne zaradi preobremenitve res zrušiti, da bo gradnja res stekla, ne glede na vse koncepcije razvoja knjižničarstva v SRS, ki daje CTK-ju centralno vlogo na področju tehničnih knjižnic v Sloveniji. Nihče si še danes ne more predstavljati posledic, ki jih bo imel zastoj v delu, če prostorski problem CTK kmalu ne bo rešen, če ne bo mogoče dobiti najsodobnejših informacij iz tehnike. CTK je že dolga leta povezana tako z univerzo kakor tudi z gospodarstvom (in to že znatno pred tem, ko je povezovanje s „prakso“ postalo moderno). Razvoj tehnike je bliskovit in vsak dan brez informacij pomeni nazadovanje. CF

PRIPIS UREDNIŠTVA

V vseh prejšnjih številkih si je Tribuna prizadevala prikazati in osvetliti nekatere nepravilnosti, pomanjkljivosti, nedomišljenosti . . . na ljubljanski univerzi (oziroma sploh v naši družbi). Ob tem pa je Tribuna vedno dajala tudi konstruktivne rešitve in predloge, kako se lahko taka situacija popravi. Lahko ugotovimo, da ni šlo nikoli za noben cenen senzacionalizem. Pomanjkanje stanovanj je v naši domovini izredno kritično. Zato ni nič posebej presenetljivega (je pa izredno žalostno), če je ljubljanska univerza v izredno hudi prostorski stiski. Situacija je že katastrofalna in že ovira normalno delo! Skoraj vse fakultete, knjižnice in inštitute delajo v izredno nemogočih in revnih prostorih. To ključno stanje je potrebno kmalu rešiti. Izobraževanje oziroma investicije zanj so za napredek vsake družbe nujne.

V ta kontekst pa so seveda všteta tudi primerna stanovanja za profesorje in študente. O teh problemih smo že pisali in še bomo. To hočemo, ker hočemo tudi pomagati pri razrešitvi vprašanj, ki se nas tičejo!

Problem Centralne tehniške knjižnice pa je samo eden izmed mnogih prostorskih problemov, ki tarejo ljubljansko univerzo in vse, ki delajo na njej.

MANJ ZAHTEVNI KROKI ZA PISATELJICO "DELA"

POPOTOVANJA

Smradek

V našem ljubem Delu (čapopisu) je bilo zapisano, in ni važno kdaj točno že, saj je čas nekaj, kar je za Delo proizvod Dela samega. Pa ta čas ni drugega kot koncentrat večnosti, saj ima Delo na razpolago nekaj pisateljev(ic), ki nas prav pridno oskrbujejo z resnicami za vse čase, t.j. z večnimi resnicami.

Ena produktivnejših tvork večnih resnic ob vsaki pogrošni priložnosti (če pogrošna ni, jo pa pogrošno naredi) se podpisuje z lepo zvenečim slovenskim imenom Barbara Goričar. Tako je bilo onega dne (če je to sploh bil kakšen dan) to ime zapisano pod suprafamiliarno tolažbo Slovencev za vsakdanjo rabo in za pomoč pri gospodinjstvu in se je nanašalo na konec tacenske komune. Avtorica tega zdri-zastega teksta se najprej malo pojoka nad ubogimi mladimi romantiki, ki so v skromnosti (in ojoj, menda ob m-m-mami-l-l-ih-h) želeli uživati, da jih je bilo nekaj skupaj in da so hoteli dobro, in to še pod skrbnim varstvom uniformiranih zastopnikov družbene skrbi. Ali bog

se jih usmili, ki ve, da tako ne gre – se dvigne učeči prst (če je to sploh kakšen prst). Naša Barbika že ve, saj bi to po vsem sodeč morala biti kar se da preizkušena ženska, ki ve, kako je življenje lepo v prihodnosti. Iz take svoje pameti (če je to sploh...) potem razsodi: „Vidite, pa se je spet izkazalo, da je življenje težko in nič z rožicami posuto (kot bi radi razni hipici) in ni mogoče nič drugače kot živeti resno v monogamni družini, še zlasti pa ne na grenki slovenski zemlji.“ Za našo Barbko je že tako. Če za življenja nisi sposoben kakšnega večnega modela življenja, potem lahko samo še dokažeš, da nič drugega ni mogoče, niti za krajši čas, saj le-tega sploh ni. A vendar se zdi, da se Barbki in njej podobnim v srčku nekaj premika, saj tak poskus, kot je bila tacenska komuna, kdo ve zakaj, čutijo kot poziv, da bi vsi živeli drugače. Takšni logiki je takoj „jasno“, da če kdo kaj hoče iz sebe, hoče samo celemu svetu pokazati. Tako naša Barbka skuha močnik kategoričnih

Hrib pred nami je čakal. Stal je v negibnosti in osamljenosti, pokrit s težkimi oblaki, razcefranimi, z grdo visečimi cunjami navzdol. Nepremičen in sam, tiho stoječ, in drsel je mimo. Odprl sem se in si vtisnil v srce, v dušo, hrib in potem je prihajalo vame z vseh strani in vse, kar se je pomikalo proti meni, je ostalo in ni se izgubilo za nami. In ničesar ni motilo. Vtiskovanje začetkov, pritiskanje, ki je samo na videz utrudljivo in naporno, v resnici pa je mnogo manj kot vse napanjanje in radoživo drhtenje v narejenem, skoraj bi lahko rekel nagnusnem.

Bil sem sam, vendar mi samota ni bila odveč, ni pritiskala name, prijetno mi je dela in me hladila, in smrad z leve se mi niti ni zdel več tako smrdljiv. Potihoma in enakomerno je vdihovla in izdihovla tisto majhno količino zraka, ki je pripadala njegovemu telesu, kar je izražal že njegov obraz, skoraj čisto usnje, iz katerega bi lahko naredili otroške čevlje, čisto majhne otroške čevlje. Hotel sem vzbuditi v sebi čustvo gnusa in zaničevanja, vendar se ni pojavilo, ni hotelo priti in me narediti finega in plemenitega. In zato sem sklepal, da sem rojen v blatu in da pripadam blatu, kajti takega človeka bi že lahko zavrnel in mu rekel, pravzaprav ne njemu, da smrdi. Pogledal sem skrbneje in opazil urejeno priletnost, otroke in družino. In, hudiča, kaj če tak človek smrdi? Saj ni sam kriv! Kmalu bi se spustil v filozofsko spekulacijo o smradu, za kar pa nisem bil razpoložen in se mi ni zdelo primerno, ker se je smrad začel spreminjati v levo prijetnost. Zlezal je v dve gube, porinil brado globoko na prsi in roke je imel prekrizane na kolenih. Od-dajal ga je samo še kupček smradu.

Pokrajina se je spreminjala, in tudi zapirala in odpirala se je. Tako sem sklenil zaspati, ker je prijetno in čas mine mimogrede. Z njo se nisem več pogovarjal. Ker v očeh, ki so spominjale na rahlo prašičje, zavite v temnozamljko svilenko kožo, ki jo je izdajala, nisem našel ničesar, sva prisiljevanje pretrgala tako, da sva brala. Edino kar sem razbral v njenih očeh, je bilo vprašanje: ali smrdi ali ne. Zanalasč ji nisem odgovoril. Rekla mi je, da sem filozof, filozof, in ali se dosti bavim s filozofijo. Potem sva obmolnila. Usta so se zaprla, misli so se užalile. Je že tako.

Od leve strani pa je kmalu s smradom začela prihajati tudi toplota, prav nežno, in zdelo se mi je, da v kolobarjih in iskreno. Odprl sem se ji. Glava mu je ležala vedno bolj navzdol in ga ni motil hrup in nič mu ni prišlo do živega. Roke so se sklenile v pobožen ples in plesale v tihi radosti počivanja.

Miroslav BOLČINA

imperativov – last tistih, ki so se nekaj časa imeli kar fino in so odpotovali na drug trip in mogoče se zdaj mislijo, da nam je v življenju biti lepo in se sploh niso zavedali, da s tem, če nočejo živeti po stoletnih modelih, sploh komu kaj hočejo.

Ha, pobčki in frajlice, pa se vam je usralo! MI RESNI LJUDJE vemo zdaj še bolj kot prej, da je tisto, kar je prav – prav. Barbara Goričar vse vzemirjene in že poprej zgražajoče se potolaži end š bigin tu sing: „ob-la-di ob-la-da lajf gouz on bra la la la lajf gouz on“.

Dovolite mi majhno osebno digresijo. Pred kratkim sem bil srečal nekoga, ki je tudi bila ženska in je rekla, da je to življenje v akvariju. In gotovo ste že videli ribe, ki se zaletavajo v akvarijsko steklo, a pametne ribe plavajo po sredini akvarija in so bolj ali manj tiho in tiho jim je še dolgo biti.

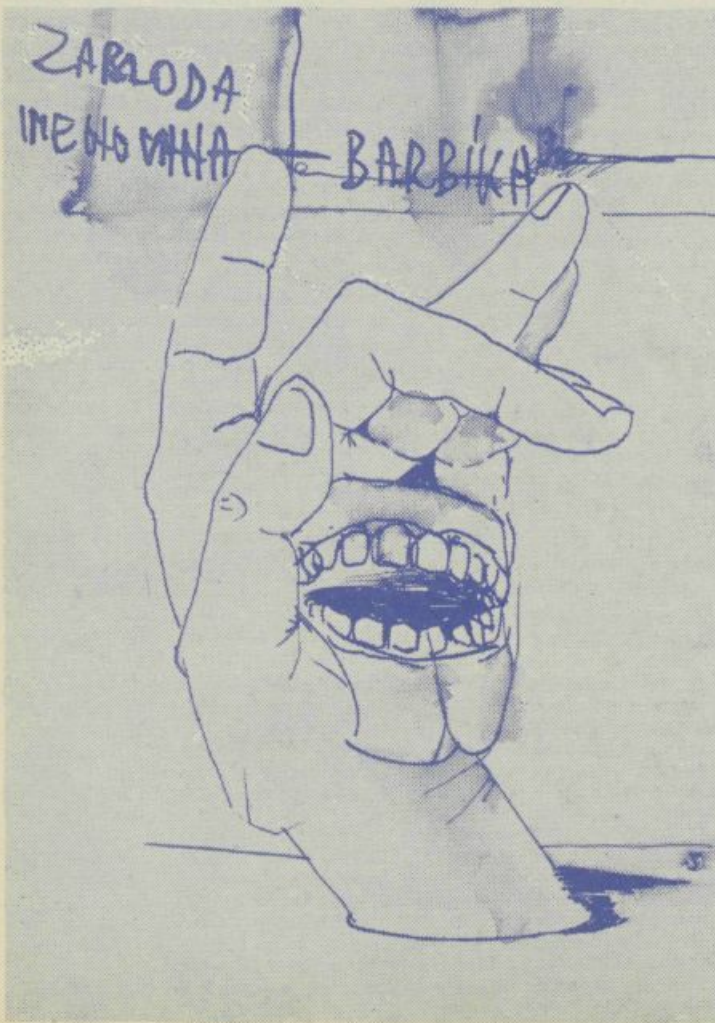
Pa nasvidenje, Barbka, pri kakšnem drugem tvojem zafrkavanju (če je to sploh kakšno zafrkavanje, ali pa je življenje ali vsakdanjostno cviljenje, če sploh kaj je), če se bo še komu

drugemu ljubilo igrati se cibiribi v akvariju panslovenskega večnopisa Delo.

Darko ŠTRAJNOV

P. S. Posebno zahvalo Danie-lu V. Levskemu za tisto figuro iz „MRAVLJE VIKTORJA“ (če je to sploh figura, če ni . . . in če sploh kaj je), ki sem si jo dovolil sposoditi za manjšo obrabo v zgornjem krokiju (če je to sploh kroki).

P. P. S. Pa še nekaj, ljuba Barbka. V potrditev posebnega časovnega smisla naj povem še to, da je obravnavana komuna doživela konec že kakšno leto in pol, preden je ta konec zaznal vaš večnopis. Je pa v tem času obstajala v bližini na Brodu nova komuna, ki se je pred kratkim razšla (vzdrževanje barake in mačk po Blažu in Fen nima značaja komune). Upati je torej na nov družinski poduk s strani Dela čez kakšno leto, ko bo obstajala še kakšna nova komuna, ki pa bo zopet za Slo-venstvo obstajala šele po tistem, kar si ljubitelji tradicionalne familiarne idilike imenujejo „propad“.

Najprej naj povem, da gre pri tem prispevku za polemiko. Polemiziram pa s stališči, ki so bila objavljena v deveti in deseti številki pod naslovom PREBERITE VSI (posebej pa še tisti, ki mislite drugače).

V prvem kadru polemike bom skušal kapniti majčkeno rožnate zarje v absolutno temo propadle znanosti. Tako absolutno črni so lahko samo končni, pojavi deli nekega procesa in še to se na koncu razkriva kot mistifikacija, fetišizem. Znanosti ne bomo pripisali samo tistega, kar se izkazuje znanstveno samo v ožini politične zavesti, niti ji ne bomo dali dokončne samostojnosti, v kateri je potem mogoča kot objekt manipulacije. Za to pa moramo predpostaviti, da je sama znanost proces in da v odnosu do političnega nastane odločilna redukcija.

Obstaja tradicionalna teza, da je univerza znanstveno - pedagoška ustanova; s tem je samo odraženo stanje, v katerem se dva sistema (znanost in vzgoja) pokrivata v obliki neke zgodovinsko prehodne institucije - univerze.

Mati znanosti je ekonomija. Govorimo lahko o zgodovinski delitvi dela, ki je skrajno naivnemu naziranju vidna kot ločeno eksistiranje čiste znanosti in čiste politične ekonomije. Takemu naziranju je že vsaka inovacija čista znanost, zato ji daje ustrezno ime aplikativna znanost. Tako se srečujemo z „znanostjo“, katere prva naloga je zapostaviti realnost in jo racionalizirati. Aplikacija je poligon meščanske ekonomije. Tudi ko bi se znanost neznanost približala krivulji, ki jo začrtuje politična ekonomija, med njima še vedno ne bi mogli postaviti enačaja. Čisti funkcionalni odnos ukinja znanost. Pa saj ne dela samo za trg, še zdaleč ne. Politična ekonomija (oz. ekonomija meščanstva) izloča zase nerabno, ki pa še vedno ostaja kot možnost. Za znanost se mi zdi še najbolj primerna oznaka, da je neznanost naiven in optimističen otrok, ki je ravno s tem najdragocenejši. S tem, da producira stvari, ki so negacija ozkosrčne ekonomije, ohranja svoj človeški značaj. Travme prihajajo iz njenega trenutnega družbenega bistva, ampak to jo postavlja pokonci. Nekoč bo ekonomija v današnji podobi crknila, in takrat bo tudi znanost nekaj drugega. O njeni smrti pa ne govorimo tako enostavno. Zakaj tako poudarjam to krvno sorodstvo znanosti in ekonomije? Zato ker je embrionalni razvoj znanstvenega spoznavanja pač podoben njenemu zgodovinskemu razvoju in to daje čisto določen analitični instrumentarij presojanja. Grobo skicirano - delitev dela znotraj počlovečenja narave je visoka, zato so zveze med posamičnimi pojavnimi deli neštetokrat posredovane; obstaja pa kriterij, ki še vedno odkriva celovitost, in to je na kratko povedano praksa Družbeno zlo nekega hladilnika (pojavnost stvari zle, ker same po sebi ne odkrivajo svojega bistva) plava na vrhu nekega determinacijskega procesa, vendar do neke mere vpliva na vso dejavnost, ki je omogočila njegovo proizvodnjo. Tudi na znanost.

Drugi sistem je vzgoja. Tudi ta je danes masovna proizvodna ustanova, proizvodna pa v ironičnem smislu. V prvi vrsti je (odtujen) oblika samoreprodukcije meščanskega sveta, pogojujoča kulturo nekega obdobja. Vzgoja je plen. (Plijen se vodi s pobjedniškim povorkom, kao što je uvijek bio običaj. Nazivaju ga kulturnim dobrima.“ W. Benjamin, Povijesno-filozofijske teze, 3). Meščanski svet svojo samoreprodukcijo zakriva za lestvico „vrednot“, ki so lahko, vzete same zase, videti zelo humanistične. In celo tista vzgoja, ki prenaša na nove generacije upornost, nekonzformizem, skepticizem, ateizem, je odtujena vzgoja. Da pa nekaterim, ki me politično ne prenašajo, ne bi dajal v roke po nepotrebnem neumnih argumentov (češ da rušim, da anarhiziram itd.), ponavljam, da komunistično gibanje nadomešča vzgojo z demokracijskimi odnosi, tržiče se v zadnji opredelitvi prenaša s političnega na socialno. Toda o tem govori dosti napredna psihoanaliza; jaz sem tu samo apologet Walta Whitmana, ki mu gre za „novo institucijo bratske ljubezni med tovariši“.

Zgodovinski trend samo ilustrira to bistveno povezavo med vzgojo in razrednim gospodstvom. Ne moremo mimo dejstva, da je današnji šolski sistem nadaljevanje tistega, ki ga je razvila meščanska revolucija. Vladajoči razredi so si zagotovili vpliv tako s programiranjem v šolah kot tudi z nastavitvijo učiteljev. Učitelj namreč ne more biti vsakdo, in konformnost se je izkazovala in se še vedno izkazuje kot bistveni pogoj učiteljevanja. Vseeno pa je ta konformni princip (tako kot vsak abstraktni sistem, t.j. tak, v katerem „material“ ne igra več nobene vloge; primerjaj recimo stalinske čistke ali pa sedanji položaj v Čilu) izrazito neustvarjal in dolgoročno destruktiven, zato je delna avtonomija šole nujna. Vseskozi pa se ohranja vsaj implicitna zveza s politično močjo vladajočega razreda. Tako navaja Marx (18. brumaire L.B.) primer

francoskih šol in krajevne samouprave, katerih samostojnost je padala, ko se je krepil oblastni sistem (policija in državni nameščenci) skupaj s klerom.

Nekako tako je treba gledati tudi na avtonomijo univerze, ki ni koncesija vsemogočnega kapitala, ampak moč univerze same. Tako kot so borzni mešetarji ljubosumno čuvali borzni prostor pred tujci, si je tudi univerza zagotovila avtonomijo predvsem z bojem. Če danes država posega v njeno avtonomijo v vedno večji in drastičnejši meri, je to znak velikih sprememb, katerih znanilci so bile povezave s proizvodnim sistemom. Tudi tega ne gre kar tako zavreči in obsoditi, saj se je tradicionalna vloga intelektualca razblinila v veliko večjih množicah, njeno naslonilo - striktna avtonomija univerze - pa je postala anarhizem. Kapital slavi svojo premoč, ker je pač najlažje ugonobiti sestradanega in bolehnega obkoljenca. Med politiko in visokošolskim študijem ne posreduje več avtonomija, ki ni toliko funkcionalna (združevanje znanstvenih ustanov samo ob univerzi je že prerasla koncepcija), ampak družbeno situacija.

Bralcu Muževičevega teksta se je verjetno vtisnila v spomin vsa črnina predstavljene mu znanosti in precej naivno obravnavanje vzgoje. No, proti takemu poenostavljanju polemiziram. Kajti če kaj ubijamo, ubijamo staro družbo, ne pa človeka samega. Razbili bomo vse oblike, ki reproducirajo razredno družbo: vzgojo, politično ekonomijo, znanost, politiko, vrednote, umetnost, religijo v svoji samoumevni danosti. Nobena od teh reči ne bo preživela vesoljnega potopa v nespremenjeni obliki. Toda zavedati se moramo, da se skriva ta odtujitev ravno v nasprotju znotraj njih samih, v njihovem protislovnem življenju. Mnogi recimo vidijo v tehnologiji bavlave in mistificirajo tako imenovano „tehnokratsko reformno univerzo“. Potrebno je le okrečiti tisto delo študentov (v tem primeru je tudi politika normalen podaljšek dela), ki ga rodno opredeljuje. Samo v barbarizmu je še mogoča delitev na akademike in neakademike. Ne želim poakademiti celotnega sveta, ampak vzeti nepristen blišč tistemu, kar med drugim imenujemo tudi intelektualna dejavnost.

Marjan PUNGARTNIK

OPOZORILO DRAGIM BRALCEM

Torej, pripravite se. Konec marca izide skupna številka vseh devetih študentskih časopisov Jugoslavije (razen če mogoče ne izide). Številka bo zelo lepa in kot nalašč za ljudi, ki radi berejo. Torej: če hočete zvedeti skoraj vse o jugoslovanskih fakultetah, kateri časopis je boljši od Tribune (čeprav, naj vam zaupamo, takega ni), in sploh, če vas zanima zanimivo, pripravite se: Tribuna, Studentski list, Student, Index, Studentska reč, Studentski zbor, Naši dani, Botar svet - Novi svet, Katedra v skupni številki 48 strani, 90.000 izvodov, 2 din, za Slovenijo v slovenščini, v drugih republikah pa v drugščini. Berite, berite, berite . . .

TUDI TAKA OBLJUBA DELA DOLG

„S tem pa slučaja Solženicin“ ne bomo zaključili. V naslednji številki bomo objavili nekaj razmišljajočih prispevkov ljudi, ki bodisi kot študentje, bodisi kot predavatelji, delujejo znotraj ljubljanske univerze.“ Tako se je glasila obljuba. Naslednja številka je zdaj tu, razmišljajočih prispevkov pa ni. Vzrokov je več. Prvič: uredništvo teh prispevkov ni uspelo pravočasno zbrati, drugič: številka je bila že zapolnjena, tretjič: razno. Zato smo se odločili: naj bo o Solženicinu le dovolj. Če pa kdo le misli drugače kot Marek co., Tribune strani čakajo na njegove misli. No?!

Uredništvo

TRIBUNA POTREBUJE PRODAJALCE
 TRIBUNA POTREBUJE PRODAJALCE
 TRIBUNA POTREBUJE PRODAJALCE
 80 par od prodanega izvoda
 80 par od prodanega izvoda
 80 par od prodanega izvoda
 TRIBUNA POTREBUJE PRODAJALCE
 NA CESTAH - NA FAKULTETAH
 NA GIMNAZIJAH - NA CESTAH
 TRIBUNA, Trg revolucije 1/II

svoboda in teorija instinktov freudova

(začetek konca in pa konec)

Življenje je izkušeno kot boj s samim seboj in okoljem; je trpeče in premagano z zmagami. Njegova substanca je neugodje, ne pa ugodje. Sreča je nagrada, sprostitev, slučajnost, trenutek – v vsakem primeru ni cilj eksistence. Ta cilj je raje delo, ki je esencialno odtujeno delo. Samo v privilegiranih situacijah dela človek v svojem poklicu „za sebe“, sploh zadovolji lastne potrebe svojega poklica, tako sublimirane kot nesublimirane. Navadno je zaposlen ves dan, da bi izvrševal predpisano družbeno funkcijo, medtem ko je izpolnjevanje sebe, če sploh je možno, opredeljeno na omejen prosti čas. Družbena razporeditev časa je povezana z razporeditvijo nagonov, ki so izoblikovani že v otroštvu. Samo omejevanje Erosa omogoči omejitev prostega časa, tj. prijetnega časa na minimum, ki je odtegnjen času, nasičenem z delom. In čas, podobno kot eksistenca sama, je razdeljen na osnovno vsebino „odtujenega dela“ in na podrejeno vsebino „ne-dela“.

Toda razporeditev nagonov, ki rušijo princip ugodja, istočasno omogoča etiko, ki je postala vse bolj odločilna v razvoju zapadne civilizacije. Posameznik nagonsko reproducira kulturno negacijo principa ugodja, odpovedi in delovni zanos. V represivno prikrojenih nagonih postane družbena zakonodaja zakonodaja posameznika samega. Nujna nesvoboda se pojavlja kot akt njegove avtonomije – torej kosvoboda. Če bi se freudovska teorija ustavila s tem, potem bi bila nič drugega kot psihološka osnova idealističnega koncepta svobode, ki bi nato dajal neko filozofsko osnovo dejstvu kulturne dominacije. Tak filozofski koncept definira svobodo v nasprotju z ugodjem, tako da se kaže kontrola, četudi je to potlačene nagonsko čutnih teženj, kot pogoj za možnost svobode. Za Kanta je svoboda nujno moralna – notranja, inteligibilna – svoboda in kot taka je **nasilje**: „Manj ko je moč človeka fizično in bolj ko ga je moč moralno prisiliti (preko čisto mentalne predstave dolžnosti), bolj svoboden je.“ (1) Sestop iz kraljestva nujnosti do kraljestva svobode tukaj je napredek od fizičnega do moralnega nasilja. Toda objekt nasilja ostane isti: človek kot člen „čutnega sveta“. Moralno nasilje pa ni samo (le) moralno; ima svoje lastne zelo fizične institucije. Te so od družine do tovarne in armade in zajemajo posameznika kot učinkovita utelešenja principa realnosti. Politična svoboda je razvita na tej dvojni bazi moralnega nasilja. Izsiljena od absolutizma v krvavih pouličnih spopadih in bitkah je ustanovljena, zavarovana in nevtralizirana v samodisciplini in samodpovedi posameznikov. Le-ti so se naučili, da je njihova neodtujljiva svoboda subjekt dolžnosti, niti malo pa ne tistega, kar je potlačene nagonskih teženj. Moralno in fizično nasilje ima skupno ime – **dominacija**.

Dominacija je notranja logika razvoja civilizacije. V priznavanju tega je Freud v skladu z idealistično etiko in pa liberalno-buržoazno politiko. Svoboda mora vsebovati nasilje: pomanjkanje, boj za eksistenco in amoralna narava nagonov povzročijo, da je potlačene nagonskih teženj nujno potrebno – in alternativa je napredek ali barbarstvo. Ponovno je treba poudariti, da je za Freuda osnovni razlog za nujno potlačene nagonov integralna zahteva principa ugodja, tj. dejstva, da je organizem določno usmerjen k umirjenosti preko izpolnitve zadovoljstva, miru. „Konservativna narava“ nagonov jih naredi neproduktivne v najbolj polnem pomenu besede. Naredi jih neproduktivne za odtujeno produkcijo, ki je gonilo kulturnega napredka, naredi jih tako neproduktivne, da celo samoohranitev organizma ni neki originalen cilj, vse dokler samoohranitev pomeni prevladovanje neugodja. V kasnejši Freudovi teoriji se ne pojavlja več neodvisna težnja po samoohranitvi; le-ta je manifestacija ali Erosa ali agresije. Zaradi tega razloga morata biti neproduktivnost in konservativnost prevladana, če je človeštvu do tega, da razvije civilizirano komunalno življenje. Pomiritev, mir ter princip ugodja so brez vrednosti v boju za eksistenco: „Program, da bi postali srečni, kar nam princip ugodja vsiljuje, ne more biti izgotovljen.“ (2)

Represivna transformacija nagonov se izkaže kot biološki ustroj organizma: zgodovina vlada celo znotraj nagonске sestave. Kultura postane narava takoj, ko se posameznik nauči priznavati in obnavljati princip realnosti iz lastne notranjosti, skozi nagone. V omejevanju Erosa do postranskih funkcij seksualnosti in (s tem) izoblikovanju uporabnega destruktivnega nagona postane posameznik, v svoji **pravi naravi**, subjekt – objekt družbeno koristnega dela,

dominacije ljudi in narave. Tudi tehnologija se je razvila iz potlačitve: celo najvišji dosežki, ki naj bi oblikovali človeško eksistenco, manj nadležno pričajo o svojem izvoru v posilstvu narave in s tem v umiranju človeške narave. „Posameznikova svoboda ni produkt civilizacije.“ (3)

Takoj ko si civilizirana družba vzpostavi represivno transformacijo nagonov, nastane psihološka osnova za **trojno dominacijo**:

prvič, osnova za dominacijo nad nekom samim, nad njegovo lastno naravo, nad čutnimi težnjami, ki želijo le ugodje in zadovoljitev;

drugič, osnova za dominacijo dela, ki je dosežena po takih discipliniranih in nadzorovanih posameznikih;

tretjič, osnova za dominacijo zunanje narave, znanosti in tehnologije.

K tako razdeljeni dominaciji pa pripada ustrezna **trojna svoboda**:

prvič, svoboda iz edine nujnosti zadovoljevanja posameznikovih teženj, tj. svoboda za odpoved in tako za družbeno sprejemljivo ugodje – **moralna svoboda**;

drugič, svoboda od poljubnega nasilja in anarhičnega boja za eksistenco, socialna svoboda, ki je opredeljena z delitvijo dela, z zakonskimi pravicami in dolžnostmi – **politična svoboda**;

tretjič, svoboda od moči narave, gospodstva narave, tj. svoboda sprejeti svet s pomočjo človeškega uma – **intelektualna svoboda**.

Psihična osnova, ki je lastna tem trem aspektom svobode, je **nesvoboda**: (tj.) dominacija posameznikovih nagonov, dominacija, ki jo družba naredi za drugo naravo in ki ohranja institucije dominacije. Toda civilizirana nesvoboda je zatiranje parcialne narave: gre za racionalno nesvobodo oz. racionalno dominacijo. Vse to pa je racionalno do tiste meje, ki naredi možen razvoj od človeške živali do človeškega bitja, od narave do civilizacije. Toda, ali to ostane racionalno, ko je civilizacija razvita do skrajnosti?

To je točka, na kateri freudovska teorija dvomi v razvoj civilizacije. Ta dvom nastaja znotraj poteka psihoanalitične prakse, kliničnega izkustva, ki je Freudu odprl pot do teorije. Tako je to v posamezniku, in s tega stališča posameznika – dejansko pa s stališča bolnega, nevrotičnega posameznika – je ta civilizacija vprašljiva. Bolezen je posameznikova lastna usoda, osebna zgodovina. Toda v psihoanalizi se osebnost razkriva kot poseben primer splošne usode, te travmatične rane, ki je represivno transformacijo nagonov naložila človeku. Ko potem Freud vprašuje, kaj je civilizacija naredila iz človeka, civilizacije ne primerja z idejo nekega „naravnega“ stanja, temveč bolj z zgodovinskim razvojem potreb posameznika in možnostmi za njihovo izpolnitev.

Freudov odgovor ravno kaže na to, kar je bilo rečeno. Bolj ko civilizacija napreduje, bolj učinkovit postaja njen aparat za razvoj in zadovoljitev družbenih potreb, bolj krute so žrtve, ki jih napredek izvaja med posamezniki z namenom, da se ohranja nujnost nagonskega ustroja.

Ta teza, ki jo vsebuje freudovska teorija, trdi, da represija narašča s kulturnim razvojem, zato ker tudi agresija, ki naj bi bila potlačena, narašča. Zdi se, da je trditev več kot vprašljiva, če primerjamo današnjo svobodo s predhodno. Seksualna moralnost je prav gotovo dosti bolj sproščena, kot je bila v devetnajstem stoletju. Ustroj patriarhalne avtoritete in s tem družine kot posrednika vzgoje, kot „podružabljanje“ posameznika, je gotovo znatno oslABLJENA. Politične svoboščine na Zapadu so seveda mnogo bolj razširjene kot preje, četudi je v njih še vedno živa substanca fašističnega obdobja – tu ni potrebe po dokazovanju rasti agresije. Ko pri vsem tem upoštevamo večjo liberalnost javnosti in privatne moralnosti, potem nujna povezava, ki po Freudu obstoji med temi dejstvi in nagonsko dinamiko, nikakor ni takoj razvidna. (4)

Vse svobode so predeterminirane in izvršene po tehnično-administrativni kolektivizaciji in podrejene ne tako politični oblasti

kot zahtevam aparata. Aparat pa zajema javnost in privatno eksistenco posameznika, tako tistega, ki upravlja, kot tudi tistega, ki je podrejen. Zajema delovni in prosti čas, službo in počitek, naravo in kulturo. Toda s tem aparat vpada v notranjo sfero osebe same, v njene nagone in inteligenco, kar se kaže kot v zgodnjih stopnjah razvoja: to se ne pojavlja kot intervencija brutalne zunanosti, osebne ali naravne moči, celo ne kot prosto delujoče tekmovanje ekonomije, temveč bolj kot popolnoma objektiviran tehnološki um, ki se kaže kot lažno racionalen, metodično nadzorovan – in legitimiran.

Tako množice enostavno niso več dominirane, temveč upravljane, zgodovina. Toda v psihoanalizi se osebnost razkriva kot poseben primer splošne usode, celote kot izračunljiv in manipulatorski popravek, ki zahteva potrditev v aparatu. Kar je bilo sprva politični subjekt, je postalo neki objekt. Antagonistični interesi, ki so bili sprva nezdružljivi, navidezno izginejo v neki resničen kolektivni interes.

Vsekakor pa je s tem politična slika obrnjena. Ni več avtonomnega subjekta, ki preko objekta upravlja in delujoč sledi lastnim opredeljenim interesom in ciljem. Dominacija teži k temu, da bi postala nevtralna, zamenljiva, ne da bi celota sama bila spremenjena s to spremembo. Dominacija je odvisna le od zmožnosti in težnje ohraniti in razširiti aparat kot celoto. Viden politični izraz take nevtralizacije je naraščajoča podoba enačenja političnega jezika in političnih simbolov v naprednih deželah, kjer so si politične stranke sprva nasprotovale v svojih ciljih in strategiji. Podobno je tudi s supranacionalnim in suprakontinentalnim združevanjem, ki se dogaja kljub vsemu odporu in ki se ne ustavi niti pri deželah z zelo različnim političnim sistemom.

Ta politični prikaz lahko služi osvetlitvi zgodovinske funkcije psihične dinamike, ki je razkrita po Freudu. Politična kolektivizacija ima svoje nasprotje v nevtralizaciji psihičnega ustroja, ki je bil na kratko že opisan. Gre za poenotenje ega in superega, preko katerega je egovo svobodno soočenje z očetovsko avtoriteto vsrkano po družbeni razsodnosti. Tehnično-administrativni kvaliteti dominacije ustreza avtomatizacija in postvarjenje ega, v katerem svobodna akcija otopi v reakcijo.

Toda ego, ki je bil oropan svoje neodvisne moči do ustroja lastnih nagonov in izročen superegu, je vse bolj subjekt destrukcije in vse manj subjekt Erosa. Superego je namreč družbeni posredovalec represije in področja družbeno porabne destrukcije, ki je nakopičena v psihi. Tako se zdi, da so psihični atomi sodobne družbe ravno tako eksplozivni kot družbena produkcija. V ozadju tehnično-administrativno ovrednotene kvalitete poenotenja se pojavlja nevarnost iracionalnosti, ki še ni bila obvladana – v Freudovem jeziku –, pojavlja se kot krutost do žrtev, ki jo obstoječa civilizacija mora zahtevati od posameznikov.

Z naraščanjem produktivnosti so tabuji in nagnonske ovire, na katerih počiva družbena produktivnost, varovani z vedno večjim hrepenenjem. Ali bi lahko rekli, če gremo v ozadje Freuda, da je to tako, ker skušnjava po uživanju te naraščajoče produktivnosti v svobodi in sreči postaja vse bolj silna in racionalna? V vsakem primeru, Freud govori o nekem „stopnjevanju občutka krivde“ v napredku civilizacije. Govori o njenem naraščanju „morda do ekstremov, ki jih bodo posamezniki s težavo prenašali“. (5) V tem občutku krivde vidi „izraz konflikta ambivalence, izraz stalnega boja med Erosom in destrukcijskim nagonom ter nagonom smrti.“

(6)

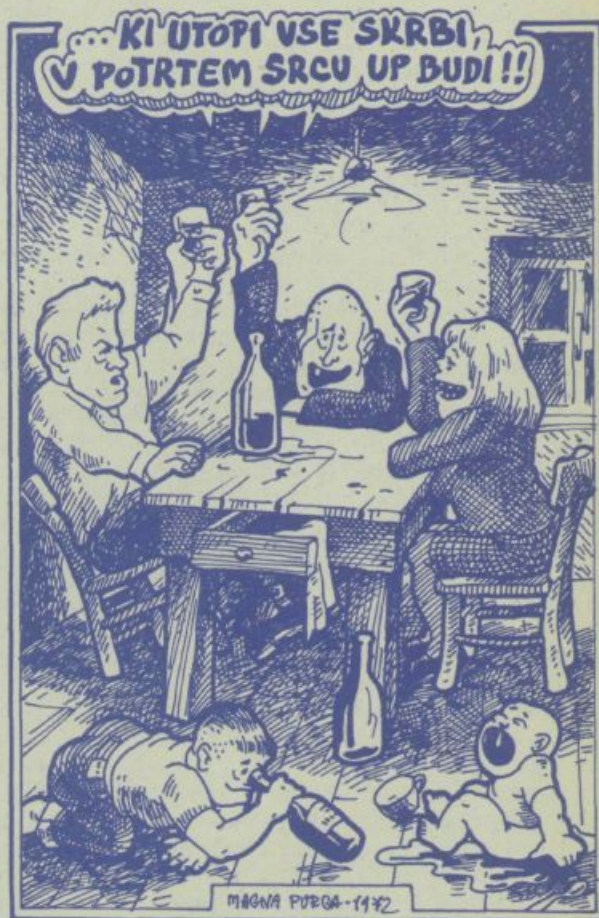
To pa je Freudov revolucionarni vpogled; konflikt, ki je odločilen za usodo civilizacije, je konflikt med realnostjo represije in skoraj enako realno možnostjo odstranitve represije, torej med

porastom Erosa, ki je nujen za civilizacijo in enako nujno potlačitev njegovih zahtev po ugodju. Do takrat, ko se lahko emancipacija Erosa poudarja, kot se poudarjajo družbeno zdrave pridobitve, postaja njegova represija vse bolj groba. Ravno tako kot ta represija slabi moč Erosa, da se ustavi nagon smrti, tako sprošča tudi destruktivno energijo iz svojih okovov in osvobaja represijo do dosedaj še neznanih razsežnosti. Po drugi strani pa to ustvarja bolj intenzivno kontrolo in manipulacijo neke politične nujnosti.

To je usodna dialektika civilizacije, ki po Freudu nima razlage – tako kot nimata razlage boj med Erosom in nagonom smrti ter boj med produkcijo in destrukcijo.

DPP

- (1) Immanuel Kant, „Metaphysische Anfangsgründe der Tugendlehre,“ Die Metaphysik der Sitten, v dveh delih (Koenigsberg: Nicolovius, 1797), 2:6.
- (2) Sigmund Freud, „Das Unbehagen in der Kultur“ (Civilisation and Its Discontents), Gesammelte Werke, 14:442.
- (3) Ibid., 14:455.
- (4) Zanimivo je, da analiza politične situacije na Zapadu, ki jo je podal H. Marcuse l. 1956, ni niti malo zastarela. Mogoče se je le še izostrila v negativno smer.
- (5) Ibid., 14:493.
- (6) Ibid., 14:492.

ZASTOPSTVA, IZVOZ-UVOZ, SERVISI, KONSIGNACIJE

11 61000 Ljubljana
Titova cesta 81

ZASTOPAMO TUJE PROIZVAJALCE S PODROČIJ:

GRADBENE MEHANIZACIJE,
BIROTEHNIČNE OPREME,
KEMIKALIJ,
TEKSTILA,
GUM,
PLASTIČNIH MAS
ter
AGROKEMIKALIJ

V NASMEHU NEKEGA DNEVA

v nasmehu nekega dneva
stopiš na svoje križišče
in stresiš pesek iz popotnih čevljev
nekdo te vpraša kam hočeš
ti skriješ utrujene noge
in poveš
da si bil tam

prijatelji ti odpirajo okna
in ne veš koga ranil
tvoja roka nikoli ni prazna
karkoli si storil
v nasmehu nekega dneva
si prinesel
prinesel s seboj

med glasbo in njeno tišino
med senco in njenim telesom
med žensko in njeno lahko stopinjo
čutiš pot med besedo in molkom
in zemlja na katero si stopil
ti je vzela del potovanja
ko se vrneš
si sam

ptice so zaprle poletje
in dež je ustavil ceste
nad praznim vrčem prsti napnejo strune
in spomin ti verjame
v tišini pretrgaš zaveso
in stopiš
pred drevo ki si ga posadil
v nasmehu nekega dneva
da odlomiš vejo
za na pot

KRETNJE

Na ognjene griče med panje
si postavil kočice sna
dolge steze dneva in sanje
so ti spletle sence v tla

Tvoje kretnje padajo vanje
topli srpi brez imen
zrak jih nosi zemlja ve zanje
ko je tema jutra plen

DANAJA

mirno je v stolpu
pod krilatim večerom čakanja
le ona bedi in posluša
ko veter preroško pozvanja
in sanja
danaja danaja

ptice so tihe
in konji bežijo v ravnino
že to noč bo dež na oboku
puščica napetemu loku
in harfa zvoku
danaja danaja

zjutraj jo bratje
odgrnejo slepo in spečo
z nevidno toplino ob strani
in drobno kapljo na dlani
hlapečo
danaja danaja

TOMAŽ PENGOV

IN NJEGOVA GLASBA

Kot stopinjska zaljubljena dekla, in kot nasmeh v jutro sonca se širi po prostoru glasbena Pengova. Med glasbo in njeno tišino, to je prostor izvirno gojanja zvoka, prostor odpotovanja. Vanj stopamo v tihostvo in svobodo nehotenja. Obred nas postavlja v izvirni zvok je vedno bolj tišina, nenehno odpotovanje k samemu ti, to so Tomaževe pesmi. Večni mejnik med zvokom in tišino prehajanje iz enega v drugo in nazaj. A vedno, vedno in molka, tihih sanj. L. D.

TOMAŽ PENGOV IN NJEGOVA GLASBA

Glasba, pravijo, odraža osebnost svojega ustvarjalca. Vsakdo pač daje ustvarjanju svoj pečat, ki ga loči od podobnih načinov izražanja. In v tem je gotovo izpovedna vrednost vsake pesmi – ali skladbe. Takšna izpovednost mora obenem vsebovati raznoliko enotnost; ta je celovitsama v sebi, na zunanjo občutena in določena nazaj v miselni in ustvarjalni okvir pesnika in glasbenika.

Glasba Tomaža Pengova noče in seveda ne more v pesem preoblikovati ničesar drugega od njegovega načina mišljenja, čustvovalja, doživljanja okolice, sveta nasploh. Kdor Tomaža pozna, ve, da sta lahko njegova pesem in glasba samo takšni, kakršni sta posneti na plošči. In tudi to, da na plošči mora biti skoraj za uro glasbe in da bi je bilo še več, če bi se dalo na ploščah vrezati še kakšno brazdo.

Tomaž Pengov ima namreč – to so misli, ki se mi pojavljajo ob poslušanju njegove glasbe – enotno zasnovano, enotno ustvarjalno izodišče, vzorec, iz katerega izhajajo vse njegove pesmi, ki pa želijo biti vse popolnejše, želijo druga drugo preseči. Zanj nikoli nič ni in ne more biti dokončno. Z že ustvarjeno pesmijo se šele odpira možnost nove pesmi, v kateri pa z drugačno melodijo in seveda popolnoma novim besedilom izražajo občutje, isto iskanje. To vsekakor ne pomeni, da lahko Tomažev umetniški vzpon razlagamo z dialektično rastjo; da je plošča, prvi zapis njegovega dela, pot do nemočnega iskanja do popolnosti. To nikakor ne drži.

Gre le za to, da ena pesem pogojuje in dopolnjuje drugo, ustvarja stil in okvir za naslednjo. Nobena od pesmi se ne konča, čeprav instinktivno, pred zavestno ustvarja formo, ki je z glasbeno-teoretičnega stališča potrebna za enotno izraznost. Teoretično vedenje o umetniškem je seveda za čutnim; in

za ustvarjanje dovolj bitni pesnik. Njegova glasba je iskanje, je iskanje, ki si sama piše zakone. Preoblikuje, transponira nek obrazec, s katerim ustvarja svojo obredno glasbo. Glasbo, ki nas po obliki spominja na magično improvizacijo – raga. Vendar jih Tomaž čuti in ustvarja po drugi logiki. Kot že rečeno, ustvarja svojo glasbeno logiko, postavlja sebi lastne zakone. Harmonijske zveze v njegovih skladbah so neobičajne, najprej zaradi harmonijske strukture podvojenosti – v kitari je spletena lutnja, mnogo pomembnejša značilnost njegovih pesmi pa je tonalni okvir, ki ga v večini Tomaževih skladb. Čeprav njegov izbor ni ne slučajen in ne premišljen, kaže avtorjevo lucidnost v iskanju lastne izraznosti mimo vsake glasbeno-teoretične zakonitosti. Gre za uporabo durške lestvice, ki je z zvokom jesto stopnjo, kakor jo pač želimo imenovati. In seveda morata zde v drugačen okvir postavljene harmonijske zveze neobičajne glasbe Tomaža Pengova torej lahko trdimo, da ni običajna in da jo je, če ne nemogoče, vsaj zelo težko ukalupiti v kakršnokoli oznako – sonatno, ali podobnih zvrsti. Naj bo in ostane Tomaževa glasba peta

ČAKAJOČ NASE, BRAT

Dolga stoletja si stal na Golgoti
pod nemim nebom hišo vetra
si dvigal roke da bi brisal
tiha začudenja z oči
neznanih sester in otrok

Preroki so te zapustili
obcestnih templjih polnih srečanj
na votlih krinkah karnevalov
in bratje ki si jih zavrgel
so te vodili v zvezdno noč

Prižgal si ognje na planotah
ogrnil polja v zemljevide
prehodil steze luparkov
in sanje ki si jih zapisal
so te jemale kot nov dan

Dolga stoletja si stal na Golgoti
pod nemim nebom liša vetra
so ti besede ranile grol
in ti pesnik ti krvodajalec
si se sklonil in z rokami

Napisal v pesek pod nogami
na blede skale pod gorami
in na orožje neznani armadi
da se na planetu Zemlji
nisi zlagal na nobeni grmadi

SARKOFAGI

ceste so plesale
pod koraki kot da bi znale
najti pot proti jutru
in drugod
in glasovi so rasli
vseprovod

sarkofagi so ležali
z glasom sprani na obali
z njenim hrptom so zaspali
skozi dim
in morje je raslo
proti njim

med hodnike se je skrila
na dvorišču praznih vrčev
je stopila skozi sence
in mraz
in svetilke so slekle
njen obraz

neznanci so jo spoznali
kamniti čolni so jo jemali
med svoja vesla in jo izgnali
na čeri
kjer je vrgla spomine
med ljudi

besede so zapustile
tišino zvoka in me vodile
kot roko roka med obraze
njenih dni
pozabil sem nanje
med ljudmi

obstal sem na obali
sarkofagi so ležali
z njenim hrptom in zaspali
skozi dim
in morje je raslo
proti njim

mimo sebe je stopila
na dvorišču praznih vrčev
je hodila skozi sence
in čas
in z rokami pokrila
moj obraz

in misel potuje med prostore tišine
in zvezde sanjajo na magnetnih poljih

in vednost se zlije v obrednost življenja
in zemlja ubije na magnetnih poljih

Metka Zupančič

BELEŽKE OB NE-UMETNOSTI

1.

Katera umetnost bo vodeča v prihodnosti? In katera v bližnji prihodnosti? In ali si sploh smemo zastavljati taka vprašanja? Odkritosrčen umetnik se jih verjetno izogiba ali vsaj ne usmerja svojega dela preko njih. Za nas pa bo verjetno najbolje, da se pogumno motimo in delamo naprej.

V tem trenutku najradikalneje nastopa umetnost, ki sama sebe ukinja kot umetnost. Torej umetnost, ki nastopa kot ne-umetnost.

Če radikalno pojmem v starem zgodovinsko-progresivističnem smislu.

2.

In takšna ne-umetnost po letu 1960 bohotno cvete na sceni umetnosti na obeh straneh Atlantika. V tim. umetnosti Zahoda. Kratka, krivična in nepopolna lista (ker so stvari jako nejasne . . . a menda le zato, ker so še nove) nekaterih teh smeri:

Sama imenovanja, ki so jako težka za prevajanja.

Earthworks, Airworks, Fireworks, Lightning-works, Readymade, Readymade, Enviroments, Biofeedback Enviroments, Soundworks, Electronic Sound-Field Pieces, Information Pieces, System Pieces, Computer Art, Conceptual Art, Happenings ter Activities.

→ A pravijo, da so očetje te umetnosti Duchamp, Malevič, Moholy-Nagy, El Lisicky, Naum Gabo, Pevsner.

3.

In so ti (ne)umetniki zbežali kritikom, le-ti pa si žele ugotoviti le eno; kako je ne-umetnost kot umetnost slaba. In se tak spor odmakne v sfero idej.

A vendar, dogodi se, da slabe ideje ne producirajo vedno slabe umetnosti (ali morda bolje: slabe vsebine umetniškega dela), pa tako človek lahko kar pomisli, da nikakor ni nujno, da bi slabe ideje producirale slabo ne-umetnost.

Kritiki so brez dvoma v zagati. Ne-umetniki jih ne marajo. Pa se včasih zdi, da jih tudi kritiki nimajo preveč radi. A težko je zapustiti delovno mesto v zgodovini neke umetnosti. Toda . . . toda mogoče bi bilo res bolje, če bi kritiki zapustili umetnost in odslej delovali le kot arhivarji in zbiralci umetniških produktov.

In seveda tudi obratno.

4.

Široka izbira materialov in struktur ter pomenov iz področij, ki so zunaj umetniških disciplin. Paralelno z „vzporedno“ resnico njihovih del stopa umetnikovo intelektualno zanimanje. In to v strogi znanosti in tehnologiji, v komunikacijah in v teoriji informacij, pa v lingvistični in kulturni antropologiji, psihologiji in ekologiji. In še na mnogih drugih področjih. Pa se tako zgodi, da tisto, kar umetnik doseže, včasih postane pomembnejše kot znanstveni ali tehniški dosežek kakor pa kaj drugega.

A vendar, ali je v umetnosti nekaj sprejemljivo le takrat, kadar s svojo primarnostjo pade v funkcijo estetike?

5.

In vse iznenadi, da je to še vedno imenovano umetnost. Čeprav umetniki za svojo participacijo potrebujejo ceste, laboratorije, radijske valove, itd. itd. Oni pa kar insistirajo, odnosno se ne sprašujejo o svojem članstvu v Visoki Kulturi. Zdi se, da se jim zdi samoumevno, da njihovi statistični listki in dogodki po cestah sovpadajo s tradicijo Danteja in Picassa.

Anti-art je torej le še vedno poklonitev elite Lepoti. Pa čeprav masovna poklonitev. In prav taka masovna poklonitev (preko prisotnosti in sodelovanja množice) in zainteresiranost za to, kar počno, jih varuje pred indiferentnostjo družbe.

6.

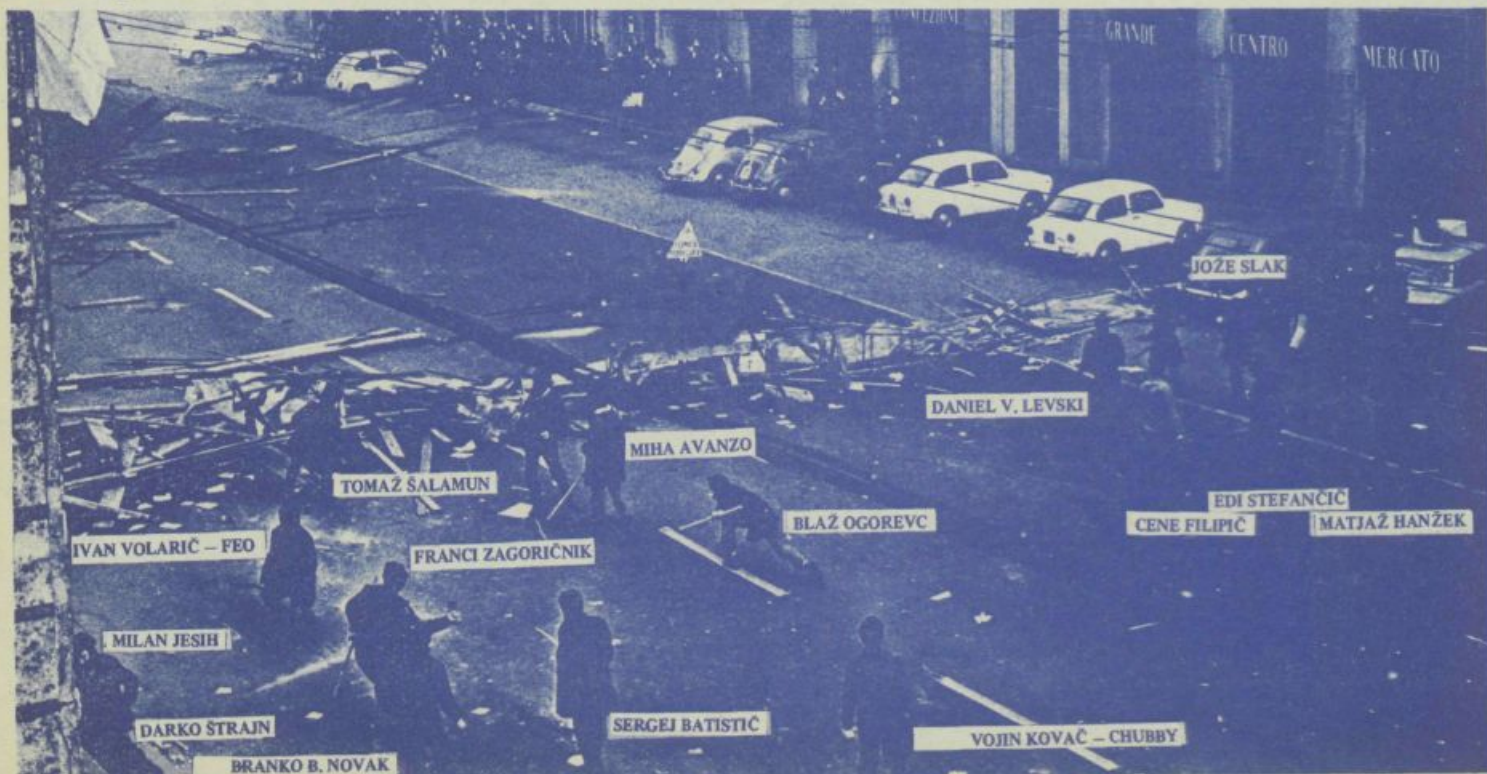
Umetnost kot kvazi - življenje se ne more primerjati z real-life models. Pravo življenje ima pa (vendarle) večjo težo. Umetnost kot kvazi - življenje je le še vedno znotraj pravega življenja.

7.

Imitirati življenje tako kot prej? Skočiti naravnost vanj? Morda pa samo pokazati ostalim, kako se to naredi?

Blaž OGOREVC

Konec koncev pa še minimalnejša transformacija umetnika. A konec koncev, tole se mi zdi le minimalna transformacija umetnosti.

IMAGINATIVNO NASILJE

Vendar, tu so se naše analize znašle na razpotju. Namreč, prej smo postavili vprašanje o odnosu med naraščanjem stopnje kriminala in brutalnih prizorov nasilja in umorov, ki jih masovno proizvaja filmska in TV-industrija. Zatem smo, naslanjajoč se na empirična raziskovanja, ugotovili, da drugo bistveno ne vpliva na prvo, ter smo tako prišli do verjetnostnega zaključka o pozitivni povezavi med eskalacijo imaginativnega nasilja in proizvodno učinkovitostjo. Na ta način je iz našega opazovanja izpadlo naraščanje kriminala, torej ravno tisti faktor, za katerega se navadno misli, da lahko postavi pod vprašaj družbeno opravičenost nasilja v masovnih komunikacijah.

Koristnost zgornjega ekskurza je v tem, ker nam je pri ponovnem postavljanju vprašanja o izvorišču kriminala v potrošniški družbi že vnaprej jasno, da iskanje odgovora ni ravno prikladno v okviru, ki nam ga ponuja biolog Conrad Laurence. Zvesti družbene pojave na biološke mehanizme adaptacije in evolucije pomeni odpirati prostor za sicer vabljive primerjave, vendar ne nudi osnove za njihovo temeljito razumevanje. Kdor ne pozna pojma džungle, bo težko dojel, kaj pomeni džungla na asfaltu, vendar pa prvi pojem nikakor ni zadosten za dojetje drugega, ker vsebuje številne elemente, ki izključujejo možnost redukcije. Da bi se dojelo tisto, kar se dogaja na asfaltu, so potrebne znatno obsežnejše in subtilnejše vednosti od tistih, ki prihajajo iz laboratorijev eksaktnih znanosti.

Prvo, kar prebija ozke okvire biološkega pristopa, ki pa je še kako pomemben pri masovnih komunikacijah, je pojem kulture. V tem kontekstu je potrebno takoj postaviti deviantno obnašanje kot simptom prepada med kulturo podtaknjenih hotenj in družbeno-strukturalnimi možnostmi v smislu teh hotenj. Med bistvene predpostavke kulturnega sistema, o katerem govorimo, spada tudi prepričanje o enakih možnostih, oziroma trditve, da družba s pomočjo splošnega izobraževanja nudi vsakemu posamezniku posebej možnost za razvoj spretnosti in inteligence, ki so osnova zaposlitve in denarnega uspeha. Vendar, ta predpostavka je zgolj ideološka fikcija, ki jo realnost nenehno zanikuje. Spričo tega kriminal niti ni toliko izraz prirodne nagnoske agresivnosti, kolikor je dokaz, da zelo veliko število posameznikov in skupin ni zmožno realizirati svoje človeške težnje v tistih okvirih, ki jih po(d)stavlja ta ideologija. Celo več, pod vprašaj postavijo pravne in družbene osnove te ideologije, kar pomeni, da njihova akcija prehaja na tista področja, kjer je nasilje glavni faktor arbitraže.

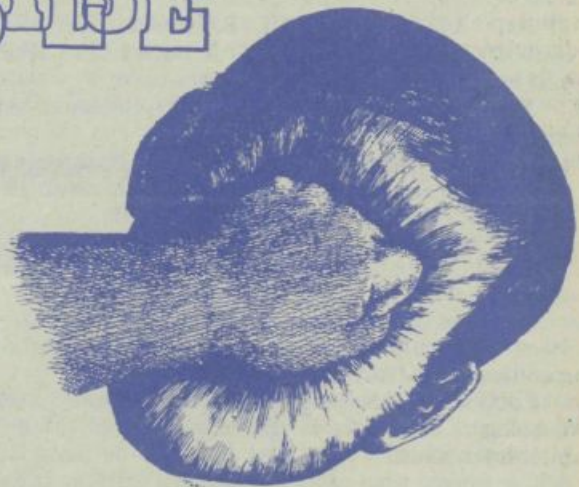
Tu se postavi vprašanje: kako to, da masovne komunikacije kot osnovni kanali kontrole in usmerjanja v tako veliki meri artikularajo ravno tiste tipe obnašanja, ki s svojo odprto akcijo postavljajo pod vprašaj legalno in mirno funkcioniranje sistema? Kako to, da imajo ti in takšni podvigi pustolovcev, gangsterjev in kriminalcev tako veliko publiciteto? Pokazali smo že, da je treba del odgovora poiskati v principu profita, ki pa je parcialen, pa spričo tega ne more biti v skladu z globalnimi političnimi interesi profitarjskih grup kot celine. Po drugi

strani ne smemo izpustiti iz vida dejstvo, da je uspešno podjetništvo, posebej še v svoji pionirski fazi, redno viselo na meji med legalnim in ilegalnim. Uspeh je v tolikšni meri kriterij resnice, da tistega, ki uspe in se solidno utrdi, nihče več ne sprašuje, s kakšnimi sredstvi si je pomagal. V Ameriki je bilo vedno zelo težko potegniti ostro mejo med gangsterjem velikega formata in uspešnim biznismenom. Tako eden kot drugi je zrastel na ideologiji odprte meje, ki najbolj ceni osebno iznajdljivost in spretno uporabljanje orožja. To pomeni, da masovna eskalacija individualnega nasilja na ekranih, v stripih in v knjigah niti najmanj ne ogroža ameriški sistem. Nasprotno, western je vrhunski in najprodornejši produkt ameriške masovne kulture. On nudi takšen obrazec obnašanja in uspeha, za katerega se odkrito reče, da je najuspešnejša katarza našega časa. Paradoks tega obrazca je ravno v tem, ker njegovi najočitnejši in najbolj negativni akterji nikoli ne postavijo pod vprašaj samo osnove, na kateri se vse to dogaja.

Na koncu, iz naših razmišljanj izhaja ugotovitev, da ni mogoče dojeti smisla in vloge nasilja v masovnih komunikacijah, ne da bi predhodno objasnili način pogojnosti funkcioniranja gospodarskega in družbenega sistema v težnjah in potrebah ljudi. Kako je možna takšna pogojnost, ko je vprašanje o sistemu „kjer je proizvodnja smoter človeka, bogastvo pa cilj te proizvodnje“? Kateri so tisti sloji zavesti in podzavesti, ki omogočajo, da se človeško postavi v funkcijo proizvodnje, oz. na kakšen način pride človek v položaj golega sredstva v ekspanziji potrošnje in proizvodnje?

Da bi odgovorili na to vprašanje, je potrebno postaviti razliko med porivi in vrednostmi. Porivi so elementarni nagoni, ki vlečejo naprej proti golemu naraščanju in destruktiji, vrednosti pa so svojevrstna negacija izvornonagnonskega v smislu njegovega posredovanja in nadvladovanja skozi medij človeške skupnosti. Razen primarnih porivov, kot so lakota, žeja, seks, vladanje, obstajajo tudi sekundarni ali derivatni porivi, kot so tekmovalnost, borbenost, uspešnost, ekspanzivnost. Porivi se razlikujejo od potreb v tem smislu, ker priznavajo samo biološke determinante, medtem ko so potrebe „proizvodi“ kulture. Med vrednosti štejemo takšna človeška svojstva, kot so humanost, poštenje, častljivost, plemenitost, trajanje življenja.

Tržni mehanizmi najdejo najbolj čvrsto oporo med porivi, in to ne samo med tim, naravnimi, temveč tudi med tistimi, ki jih oni sami ustvarjajo. Tržni mehanizem stimulira tim, tehnološki poriv, ki se kaže v težnji po nenehni ekspanziji potrošnje in proizvodnje. Ta poriv postavlja stalno dvigovanje materialnega standarda v osnovo samorealizacije človeka ter na ta način postane močan element gospodarskega razvoja. Na to se navezuje izkoriščanje drugih porivov. Poriv za osebno in družinsko varnost, v svoji negativni obliki kot strah pred vojno, služi za vrtoglavo naraščanje vojnih stroškov, ter se lahko reče, da postajajo izdatki za smrt osnovno gibalno ekonomije. Poriv dominacije oz. volja za moč ima svoj korelat v

instinktu borbenosti, ki je eden izmed osnovnih opornikov eskalacije v sredstvih masovnega komuniciranja. Seveda, ta eskalacija po navadi ni takšna, da bi popolnoma izključila tiste momente, ki smo jih uvrstili v sistem vrednosti. Borbenost tako vključuje vodenje samostojnih akcij s prevzemanjem negotovosti in prikazovanjem hrabrosti ter samopožrtvovalnost, kar ima ogromno privlačno in kompenzacijsko moč, posebej pri tistih mladih ljudeh po velikih mestih, ki so izzvzeti iz vsake možnosti, da bi vodili kako samostojno dejanje. Za njih je western edina osnova za doživljanje odprtega prostora s hitrimi rekami, konji in doživljaji. Še večje nasprotje je v tem, da filmski junaki svobodno uporabljajo ognjena sredstva napada in obrambe v borbi za pravico in svojo osebno srečo, medtem ko si sodobni filmski obiskovalci lahko to kvečjemu domišljajo. To on tudi dela, in to njegovo težnjo izkorišča filmska industrija na isti način, kot se izkoriščajo in spreminjajo v denar seksualne in druge težnje in porivi.

Naš zaključek je, da vprašanje o nasilju v masovnih komunikacijah

potrošniške družbe ni samo v pristojnosti socialne patologije. To pomeni, da ga ni moč zvesti zgolj na interes majhnih skupin, ki izkoriščajo svobodo akcije in na ta način ustvarjajo profit na račun degradacije človeških vrednosti. To vprašanje nujno pelje v osvetlitev samih osnov družbenega sistema, ki stoji na tržnih mehanizmi. Močna pristotnost elementov nasilja v kulturi potrošniške družbe je neizogibna kot sestavni del tistega mehanizma, ki iz človeškega naredi mehanično funkcijo, to je, da postajajo goli objekti, ki se koristijo kot sredstva za absurdno ekspanzijo iracionalnega sistema samega. Spričo tega prizadevanja, ki hočejo ta vprašanja izdvojiti in jih obravnavati kot relativno samostojna področja, nimajo za znanost skoraj nikakršnega pomena.

K. Marx: Grundrisse der Kritik der politischen Oekonomie, Dietz V., Berlin 1953, p. 387 Glej knjigo: Jules Henry, Culture Against Man, New York 1963

(nadaljevanje in konec)
prevedel J. S.

MIROLJUBNO OPRAVIČILO MIROLJUBNEMU DRUŠTVU

Spoštovanim članom društva BUDOKAI in vsem ostalim prizadetim se opravičujem, ker sem si drznil v 10. številki Tribune z dne 14. februarja 1974 poleg teksta Imaginativno nasilje (na strani 15) objaviti znak, ne vede, da je to simbol NENASILNEGA delovanja zgoraj omenjenega društva. Zaradi moje popolne neinformiranosti o delovanju in sploh obstoju tega društva je prišlo do zlorabe njihovega simbola, ki pa je prišel v moje roke nepopoln. (brez napisa Budokai – torej tak, kot je bil objavljen). Ker verjetno nisem edini neobveščen miroljubnež, se bo naše uredništvo v bodoče potrudilo in na svoj način prispevalo k pridobivanju novih miroljubnežev v društvo Budokai – s tem, da bomo razložili besnico o povsem miroljubnem delovanju društva.

Kot likovnik pa smatram, da je grafična rešitev simbola v kontradikciji z delovanjem društva in kot taka sovpada s naslovom Imaginativno nasilje.

S spoštovanjem,
likovni in tehnični
urednik
Edi Stefančič

Uredništvo se torej opravičuje, da je uporabilo neki znak, ki za mnoge ljudi pomeni ravno nasprotno od tistega učinka, ki bi moral biti dosežen, in ni bila za to uporabljena kakšna drugačna likovna rešitev. Upamo, da hude krvi več ne bo in da smo prijatelji.

Uredništvo

LJUBLJANSKI ŠTUDENTJE SE PRIDRUŽUJEMO ZAGREBŠKIM KOLEGOM V OBSDOBI ČILSKE VOJAŠKE HUNTE TER PRIZADEVANJU ZA OSVOBODITEV ČLANOV TEATRŠKE SKUPINE TER VSEH DRUGIH ZAPRTIH ČILSKIH RODOLJUBOV. PODPISE ZBIRAMO NA UREDNIŠTVU TRIBUNE, TRG REVOLUCIJE 1/II. UREDNIŠTVO TRIBUNE

PEDRO ATIAS, ENRIQUE BARRIOS, GUILLERMO KANT, SERGIO MADINA, MARCELO ROMO, ELISA RUDOLF, ustvarjalci in igralci mladega čilskega teatra.

Vsi so v zaporu od novembra 1973, potem ko je vojaška hunta zavlada Čilu.

Obtoženi so številnih „zločinov“ brez dokaznega gradiva. Obtožijo jih lahko samo tega, da so igrali in ustvarjali za preprosto ljudstvo in simpatizirali z njihovimi idejami.

VSE MUČIJO.

Kmalu jim bodo „sodili“ na procesu v Santiagu, kjer so tudi ves čas zaprti v t. im. „ljudskem zaporu“.

Nujno je, da se borimo za njihova življenja in osvoboditev z vsemi razpoložljivimi sredstvi; apeliramo na vojaško hunto ter na mednarodni in čilski tisk.

PEDRO ATIAS, petindvajsetletni profesor za teater, študent sociologije, ustvarjalec in igralec del, kot so „Help yourself to a Molotov cocktail?“ in „Viva inmundo de fanta C.I.A.“; slednje delo je prejelo prvo nagrado združenja kritikov iz Santiaga za leto 1970.

PEDRO ATIAS — je prvi, ki bo postavljen pred vojaško sodišče v naslednjih petnajstih dneh. „Proces“ pred vojaškim sodiščem bo potekal brez advokatov; edina obramba je v njegovi moralni trdnosti in vztrajnosti. Zato je NUJNO, da pošljemo peticijo z zahtevo za njegovo OSVOBODITEV.

ONCE AL SUR

San Salvador, februarja 1974

Prije nekoliko dana studenti iz Zagreba primili su pismo od teatarske grupe „ONCE AL SUR“. Ova marksistička, lijevo orijentirana teatarska grupa bila je gost na IFSK u novembru 1973, gdje je svojom dubokom angažirano igrom oduševila brojne posjetioce i njihovo gostovanje proglašeno je u zagrebačkoj štampi teatarskim događajem godine. Grupa momentalno djeluje u San Salvadoru, ali često gostuje po ostalim latinsko-američkim zemljama i cilj joj je revolucija u čitavoj Latinskoj Americi.

Na Filozofskom fakultetu pokrenuta je akcija podpisivanja peticije za oslobodjenje čileanskih drugova i osudu terora, koju vojna hunta vrši nad čileanskim narodom. Molimo da nam se u ovoj akciji pridruže i ljubljanski studenti.

Drugarski pozdrav

Slavenka Drakulić
Student FF u Zagrebu.

DISKO KLUB ŠTUDENT

Glasbo se posluša in pri tem se lahko samo še pije.

V disko klubu Študent se samo posluša,

V petek, 15. 3. ob 20. uri bomo poslušali kompletno diskografijo najbolj izvirne angleške jazz (rock) skupine SOFT MACHINE. Njihov stil se je z leti precej spremenil, prav tako se bodo spreminjali naši občutki ob poslušanju. Jazz ni hladen. Hladni so tisti, ki ga ne poslušajo. Dobre tri ure dobre glasbe z dobro opremo. Za 4 din.

V nedeljo, 17. 3. pa se bomo iz kleti 4. bloka v Štud. naselju preselili v malo dvorano v Naselju. TOMAŽ PENGGOV bo ob izidu svoje prve plošče „Odpotovanja“ (ki jo seveda že imate) pripravil recital svoje poezije (glasbe — glasbe) poezije za večje štete — o poslušalcev. Živa predstavitev besed in zvokov za desetkrat manjšo ceno kot plošča. Pri tem ni važna cena, važno je POSLUŠATI dobro glasbo.

ZAGOVOR NE-RESNICE

V svetu neresnice ni, toda v našem mišljenju je je ničkoliko, kajti človeška dejanja in misli so izvor laži. Karkoli spoznamo, jemljemo za resnico. Za resnično jemljemo tisto, kar je ali pa se nam zdi možno. Česa vse pa smo zmožni, mi ni treba tu naštevati. Pomislimo naj, da že nedolžen otrok lahko počne vrsto malopridnosti in je posebljena zloba, kaj šele malopridnež na visokem in odgovornem položaju, ki mu država daje moč in oblast, da počne, kar se mu zdi. Tako se dogaja, da vrsto najgnusnejših stvari, ki dejansko so, opravičujemo kot nujne že zato, ker so in ker smo jih storili in ker sami sebe prepričujemo, da so nujne in resnične. Ne samo vsakdanje majhnosti, tudi temeljna načela, po katerih so živeli naši predniki, in še mi se jih kar naprej držimo in ustvarjamo še nova, so dostikrat grde in umazane laži, čisto navadni spački, pohabljeni naše zavesti. Ta popačenja nam izkrivljajo vse mišljenje in nas tirajo v najhujše zmete tako, da so naša dejanja dejanja prašičev in ne ljudi. V napuhu, nadutosti in samozadovoljstvu človeštva so skrite najhujše gnusnosti, ki jih hote ali nehote (to je vseeno) ne priznamo, pač pa jih odevamo v laži, ki jim dajejo videz resničnosti. Ne samo, da teh laži nočemo razkrinkati in ovrednotiti kot slabe, celo opravičujemo jih, in izumili smo aparat, državo, zato da s silo brani hudobijo in bedarijo brez vsake primere. Tako te laži nastopajo kot temelj samopravičevanja, kajti svete resnice so, ki jih želimo in so tudi zaščiten z zakoni. Tako smo zavarovani pred vsakim napadom vesti. Naša prizadetost se razbija ob steni zavestno postavljenih laži RESNICE. Te vrste laži ne menim braniti, kajti ta neresnica zasluži obsodo. Ako se bo človeštvo kdaj hotelo osvoboditi grdobij, bo moralo razbiti plašč lepote, s katerim je te grdobije odelo. Ne glede, zakaj so ljudje sprejemali religijo, osvobodili so se tega

oklepa šele tedaj, ko so spoznali neresničnost religije. Ves čas, dokler laž ni spoznana za laž, vseeno, od kod in zakaj je prišla, je za nas čista resnica, ki nam opravičuje vsa dejanja. Zato skozi vso zgodovino človek ves čas je in bo ustvarjal takšne neresnice, da bi lahko opravičeval dejanja, ki jih je zmožen in jih tudi stori na najbolj zvite, zahrbtno in hinavske načine; zato ker ve, da jih bo vsakdo storil. Človek postane zver šele takrat, ko zaživi v družbi. Kdo ve, morda bi Abel ubil Kajna, ko bi ne že prej Kajna ubil Abela.

Poznamo pa še drugo vrsto neresnice, in to je tista, ki jo bom vzel v zagovor. Prvo sem moral pač opisati, da bi kdo ne pomešal med seboj dvoje čisto različnih vrst neresnic.

Neresnično se nam zdi tisto, kar ni ali pa je videti, kot bi ne bilo možno. Tako se zgodi, da najčistejše in najvrednejše misli zadobe v naših očeh podoba neresnice samo zato, ker se nam zdi, da so ne-možne. Idealne predstave o dobrem in lepem udejanjenju so to. Imenujemo jih: sanje, utopije, želje, iluzije. Ljudi pa, ki v te neresnice verjamejo, imenujemo: sanjače, utopiste, iluzioniste, nerealneže. Imamo jih za tepce, ker nočejo ali ne morejo spoznati PRAVE RESNICE in raje blodijo po neskončnosti nemogočega. V obsojanju teh ljudi gremo še dlje. Napadamo utopiste (to etiketo često uporabljamo), ker s svojim sanjarjenjem odvrtačajo ljudi od tistega, kar bi nemara lahko napravili. Celo nepoštene se nam zde, ker nam s svojimi lažmi krađejo resnico. Ti sanjači nas mučijo. Lažejo o dobrem zato, da nam vzbude poželjenje. Kot hudoben otrok, ki naveže na vrvico košček mesa zato, da ga izvleče psu, ko ga ta poje, iz želodca zopet ven, se nam zde. Zato jih sovražimo. Da, takšen je odnos do tistih, ki ne pristanejo na dejanskost v

mejah možnega, pač pa hlepijo po nedojemljivosti sanjskega. Ker je v zgodovini do sedaj še vsak poskus poboljšanja človeka in sveta propadel in se sprevrgel v poslabšanje, obsojamo krivde utopije, ki so vedno bile prvo znanilo naporov človeka, da bi se prikopal do resničnosti, ki je neresničnost. (Trditi, da je življenje človeka vedno boljše, je ena od hotenih laži. Kaj potem, če je tu pa tam nekaj več hrane, svobode, sreče in resnice, ko pa smo vsi skupaj vedno bliže koncu. Samo neki slovenski doktor znanosti se upa trditi, da je optimist, ker misli, da se bo za človeštvo končalo vse najboljšo — namreč to, da bo propadlo.) Vsako upanje se najprej pojavi kot zaželeno, hoteno. Poskusimo ga doseči in v okviru mej, ki jih postavljamo sami sebi, ga tudi dosežemo. Še nikoli se niso želje človeštva izpolnile v celoti. Zato se zdi, kot bi bile ideje tistih, ki ne morejo v svojih sanjah računati na kakršne koli meje, pač pa žive zamisli mišljenja lepega in dobrega, čisto navadne laži. Zato neprestano skozi vso zgodovino človeštvo iz utopičnega jemlje slabši, manjši del in ga uresničuje; tisti boljši del, ki presega meje možnega v mišljenju, pa zavrže kot neresnico v koš za odpadke zgodovine, v katerem se potem maste potepuške mačke, psi, in tudi razcapani boemi-potepuhi najdejo tu večerjo, preden ne zaspe s klobukom pod glavo, zroč v zvezde. Ta smetnjak nas jezi. Mnogokrat pa se pustimo speljati na led goljufivim romantikom, ki v svoji pokvarjenosti igrigrajo naša čustva s tem, da se delajo obupane in uboge, ker so spoznali vso neresničnost sanj. Pravzaprav pa se našli samo način samoobžalovanja in resnico o človeškem svetohlinstvu, ki ga izkoriščajo z največjo bohotnostjo. Kdor resnično zre podobe zelenega, se ne vpraša po možnosti njegovega uresničenja, ker so utopije zanj resnice, ki jih tudi živi. In zato veselo živi, kajti njegova zavest ni obtežena z

grdstjo zavestnega laganja. Sanje so torej edina resničnost brez gnusnih primesi. Toda žal, ta edina lepa resničnost obstaja neizpolnjena in je obsojena na zaničevanje in obsojanje praktičnega uma. Dokler bodo utopije vrednotene zgolj s stališča možnega, toliko časa bo večini ljudi najlepša resnica prikrita in toliko časa bo last obsojanih sanjačev. Kot bi na vsake toliko časa bruhnile na dan podobe iz dežele severno in južno, vzhodno in zahodno od koderkoli, da bi zavzele vse ljudi in jim dale moč revolucionarnega delovanja samo zato, se zdi, da bi pozneje pod udarci dejanskega dobile uničujočo kritiko, ki jo vedno znova spravlja v sramoto in pozabljenje. Svojo nemoč dokazuje praktični um ravno s svojim radikalnim zavračanjem sanjskega sveta popolnosti in od tod sledečim pristajanjem na delnosti. Sanje vedno znova doživljajo poraze. Ne zato, ker bi ne bilylepe, dobre in resnične, temveč zato, ker jim manjka brutalnosti, da bi se uresničile. Tako ostajajo NERESNICE, pa ne zaradi sebe, pač pa zaradi človeške nemoči udejaniti resnico.

Nežne rože bodo vzcetele in se razrasle v svoji lepoti le, ako pri svoji rasti ne bodo naboglele na nobeno oviro. Preveč neoblegljene so, da bi s silo premagale svet, v katerem bivajo. Zato obstajajo zgolj drobni kalčki, ki čakajo svoj čas. Nasprotno pa je s plevelom. Ta zori in se bohota, kjer koli vzkali njegovo seme. Četudi v karnu ali asfaltu. Priznati mu moramo moč in resničnost, toda vseeno so cvetlice vredne večjega občudovanja. Toda, da bi jih lahko občudovali, bi jih morali vzgojiti.

Utopije, sanje, vizije, iluzije, skratka NERESNICE bodo ostale neresnice toliko časa, dokler jih ne bomo UDEJANILI.

Stanko ŠTRAJN

Žabloda imenovana Dan žena

V šestdesetih letih XIX. stoletja se je v Angliji pojavilo gibanje z imenom „The Suffragettes“, ali v naši verziji – sufražetke. Pripadnice tega gibanja so bile pobornice enakopravnosti žensk in moških na vseh področjih javnega in političnega življenja.

Leta 1910 je Clara Zetkin, nemška revolucionarka uvidela, da je odnos ženska-moški v biti razrednega značaja in dala predlog, da se 8. marec proglasi kot dan žena – delavk. Prečitajte še enkrat to zadnjo besedo – delavk! Ta izvorni smisel Dneva žena je (malo) meščanska mašinerija družbe popolnoma spremenila. To ni več dan, katerega obstoj bi bila spodbuda za ostvareitev ene od temeljnih človeških pravic, ki je bila ženam prikrajšana, pravico do glasovanja. Danes je to postala predstava, brezidejna, sentimentalna manifestacija. Zakaj? Zato, ker je razvoj družbe, ki se usmerja na pravične medčloveške odnose (vključujoč tudi odnos moški-ženska), že zdavnaj odvrigel osnovni smisel današnje eksistence Dneva žena.

To je velika predstava, dan ko so moški prisiljeni s torturo malomeščanskih običajev „igrati“ pozornost do žensk. Zato na ta dan vidite horde moške služinčadi, kako nespretno in nerodno nosijo, kakor baklje šopke lepih rožic svojim izbrankam. To je dan profita za žensko koketerijo in trgovce s cvetjem. Mastni dobički

cvetličar samo potrjujejo eksploatorski karakter tega dneva – karakter navadnega businessa.

Komično pri vsem pa je to, da je up Clare Zetkin v žensko osvoboditev ravno danes na Dan žena izigran. Kategorično je jasno dejstvo, da je danes žena ravno na ta dan najbolj manipulirana s strani moškega. Ta dan moški, od ministra do pometača, iščejo priložnost da poljubijo svoje najbližje sodelavke, ki so jim med letom nedostopne.

To vse ni niti tako tragično. Tragično je tisto, kar sledi.

Dan žena obstaja tudi v drugi obliki verzije, t. imen. materinskem dnevu. Biti moraš prav izrazito neinteligenten, da ne opaziš, kaj se skriva izza te verzije. To je direkten napad na našo socialistično družbo in njene ideale. Materinski dan predstavlja maskiran katoliški kult matere božje.

Cerkev v ženi gleda izvor vseh grehov, mater božjo pa ima za nek neustvarjen prototip idealne žene in matere. Torej drage žene, gotovo še niste slišale, da za materinski dan postajate krepostne in nedolžne matere božje, ostale dni v letu pa ste smrtne grešnice?

Smešno ali Tragično? Premislite?

Ognjen Nikolić

(Iz osmomarčne številke Informatorja, glasila kemikov)

sicco
mansholt

NOČEMO SVETA ŠAKALOV

V: Ko ste pred dvema letoma pričeli govoriti o „ničelni rasti“ ter „družbi pomanjkanja“, so bili vaši predlogi sprejeti z določenim nezaupanjem. Potem je nastopila kriza, ki je potrdila vaš pesimizem. Zdi pa se, da sedanost to zanikuje, kajti videz je, da so kapitalistične družbe zmožne premostiti pomanjkanje surovin, pa čeprav plačujejo za to precej visoko ceno.

Mansholt: V tem trenutku ne moremo govoriti o tem, kdo ima prav in kdo ne, preprosto zato, ker beda zaenkrat . . . hm, še ni tu. Sprožen je bil nek signal začetka te krize, koristno opozorilo sicer, vendar – to je vse. Dejanska kriza se bo pojavila okoli leta 1985. Tedaj ne bomo imeli ne nafte, ne plina, itd. In leto 1985 je že jutri. Zlasti če pomislimo, da bi potrebovali najmanj 15 let, da bi lahko ukrepali na internacionalnem nivoju. Vedemo se tako, kot da bi se iz preteklosti nič ne naučili. Poslovni ljudje spijo, uspavajoč se zmislijo, da smo za naslednjih 15 let preskrbljeni z življenjskimi potrebščinami. Obnašajo se, kot da ne vedo, kaj pomeni prihajajoča kriza, ter da je naraščanje proizvodnje tisto, kar prinaša krizno situacijo. Na kratko: evropski poslovni moške se odslej oskrbljujejo z energijo na vse možne načine. Marsikdaj je to dejansko ogabno . . . Barantajo z lovci tipa „Mirage“ za sodček nafte več, za črno zlato bi prodali najboljšega prijatelja. Oklepajo se pravila: Vsak zase in Bog za vse. Pravilo „business is business“ je zamenjalo najosnovnejšo diplomatsko vrljnost. Prizor je osupljivo grozoten: nobene solidarnosti, zgolj podivjani šovinizmi . . .

Po drugi strani pa se troši, kot da je to vse skupaj normalno. Nafta izginja v avtomobilskih motorjih, v kotlih centralne kurjave namesto da bi pri tem imela prednost naftno-kemična industrija. Vlade še vedno temeljijo na starem principu razvoja z nevrpašljivo gotovostjo, pa čeprav je v pretekli zgodovini predstavljal porast trenutke krize.

V: Kako bi po vašem bilo moč omejiti krizo?

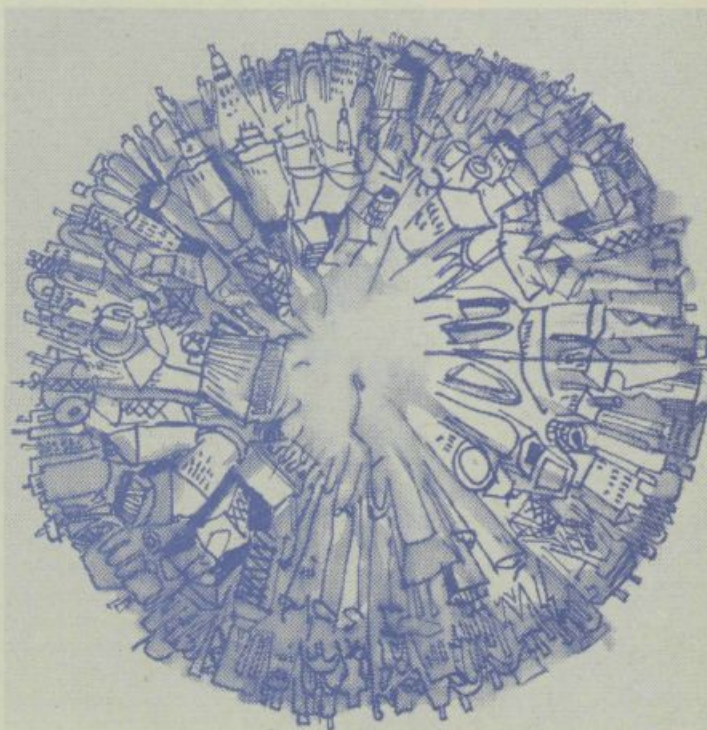
Mansholt: Čas je, da damo prednost „skromnejšemu“ in uravnovešenemu tipu družbe, ki se zaveda omejitev sveta. Pravzaprav sta dve možnosti, in sicer: ali da obdržimo stopnjo akutne krize in skušamo doseči nove vire energije, ali pa se „prilagodimo“ našim možnostim in omejimo celotno naraščanje. Prva hipoteza – iskanje novih virov energije, npr. sončne. Zdi se, da sedaj o tem ne vemo kaj preveč določenega, vendar prvi računi ne dopuščajo čezmernega optimizma. Premog? Lahko nam sicer pomaga, vendar vzame tu levji delež kemična industrija. Seveda je tu tudi nuklearna energija. Jasno je, da vsi energetski programi računajo na nuklearno energijo. To pa je obenem tudi zelo zaskrbljujoče. Ne samo zato, ker še ne poznamo načina oskrbovanja z atomsko energijo brez hkratnega zelo nevarnega onesnaževanja ali vsaj možnosti za to, temveč tudi zato, ker si poskušam predstavljati takšen atomski vek. To bo po mojem svet okrutnosti in neobrzdane egoizma, svet človeških šakalov, svet na nenehni bojni stezi. Z razvojem nuklearne energije bi svet potisnili v dobo nestabilnosti. Akumulacija energije v taki ogromni meri je navadno kriminalno dejanje. Bojim se, da se številne vlade v to že spuščajo. In na svetu še ne obstaja polnomočna ustava, ki bi lahko sploh kaznovala takšen kriminal.

V: In vaša druga hipoteza?

Mansholt: Moja druga hipoteza izhaja iz naslednjih razmišljanj: čemu služi ta razuzdana tekma razvoja? Smo dejansko bolj srečni? Odgovor je „NE“, kajti za štiri petine svetovnega prebivalstva ta „pospešena rast“ ne pomeni prav ničesar, celo nasprotno. Razlika med bogatimi in revnimi narašča v ritmu samega razvoja. Prefinjena laž je potrebnost razvoja, da bi na ta način pomagali revežem. Včasih mi pravijo: „Potrebujemo razvoj, da bi dvignili kvaliteto življenja“. Tega ne verjamem. „Preventivna rast“ bi zahtevala veliko trudin energije, in možno je, da bi zopet potisnila gospodarstvo v vrtoglavo spiralo, kot jo poznamo sedaj. Vzemimo kot „primer“ reko Rhen. Prišli smo do mednarodnega soglasja, da bi zmanjšali onesnaževanje rek za

50%. Dobro. Za to bi bilo potrebnih petnajst let. Če obdržimo sedanjo stopnjo krize, se bo uničevanje Rhena podvojilo v petih letih. Kam to pelje?

V: Sindikati in desničarske stranke trdijo, da je delavski razred tisti, katerega najbolj prizadeva eventualna „ničelna rast“.

Mansholt: S tem se ne strinjam. Tisti, ki mi to očitajo, modrujejo, kakor da bi bila v Evropi polna delovna zaposlitev, pri tem pa hinavsko spregledujejo 9 milijonov emigrantov, (zlasti Turkov, Jugoslovancev, Siciljancev), ki so jih zahodnoevropske države poslale domov, brž ko so se pokazali simptomi krize.

V: Kakšen sistem predlagate?

Mansholt: Nekaj radikalno drugačnega, brez rasti, vendar tudi brez nezaposlenosti, manj aktivnosti in več pravičnosti, ravnovesje med zmanjšanim delovnim časom in jamčeno plačo za delavce. Dohodki delavskih plasti bi ostali isti, kakor tudi njihova kupna moč, kar pa ne bi veljalo za sedanje bogataše. To je edini način, da se ustvari enakopravna družba, družba, kjer je proizvodnja stabilna. Socialistična družba.

V: Družba, kot jo vi vidite, ni kaj preveč roznata . . . ?

Mansholt: Da, enostavno rečeno sicer, vendar ne vidim razlogov za nasprotno. Kajti, v resnici temelji moj koncept na bolj odgovornem človeku, bolj „udeležnemu“, ki pri vsem sodeluje na način samoupravljanja (v tovarnah, itd).

Tako tudi ne razumem konflikta z G. Marchaisom in KP Francije. Ravno kar mi dopovedujem, da so desetletja, ki prihajajo, velika šansa za socializem, on pa sprejema moje predloge z besom . . . Zmernost je po mojem edini način, da se izognemo vojni in svetovni katastrofi.

Dragi prijatelji, pred vami je zadnji del trilogije o čudovitem mozu mravlji Viktorju in njegovih prijateljih. Vem, da sem se nekoliko preveč pozabaval z vašim potrpljenjem, zato se vam za to zamudo opravičujem in vas prosim, da tudi ta del najde v vas dobrohotne bralce in iskrene prijatelje. Zgodilo pa se je, da mi je zgodba usla v območja nedogajanja in preranjenih src. Kako se je to zgodilo, da sem prispel med mlade trave in širna tvorja, se sam ne vem. Toda čutim, da je skoraj nujno, da ta košček naslovim z:

ISKANJE DOGODKA (DA KAJ JE TO) MRAVLJE VIKTORJA

Bilo je to kdaj drugič in je mravlja Viktor hodil med kaktusi s suho travo, ko se je nekaj zardečeskalo na levi in je bil Blaž Barbarosa. Tiho sta se pogledala in je bila žalost v Viktorjevih očeh. Nekaj Barbarosinega ga je spominjalo na njegovega sorodnika, prijatelja miške Filipa, ljubimca boginj. In tudi Blaž Barbarosa se je spomnil in sta bila prijatelja, da sta zakurila ogenj in pila čaj in se pogovarjala dolgo do jutra. Jutro pa je bilo še daleč in je mravlja Viktor molčal in razmišljal, če je tudi Blaž Barbarosa skrivuč in gusar takega kova. A ga je njegova krepkost in močnatost nenehno odvracala od tovrstnih sklepov in je Blaž Barbarosa pravil čudovite zgodke s svojih popotovanj, ko da je razne stvari po svetu jagal, da sta se presmejala tja do Kašmira in Taj Mahala in celo do Teherana in njegovih mostov.

Nato sta se razšla in je Blaž širil po svetu Viktorjevo slavo, da sta bila v mislih nenehno skupaj, dokler ni čas minil. Tako je srečal Fea, najhitrejšega revolverasa zahodne poloble (zaničevalca samurajev) in desperada.

Feo, španski sin, pa ni mogel utajiti klica rodne mu Španije in daljnega Meksika in je podaril svojo neznost deklici smeha, da je sreča taval po zraku in povzročala neugledne prepire med tozadavnimi znanstveniki in UFO – preučevalci in so nastale premnoge blaske in njih teorije, da kaj da je ta letajoča stvar. In mnogi San Antoniji so bili omenjeni in mnoge zebre in gnujev nešteto, da je že blamaža kar hotela biti in se je stvar umaknila med naravne pojave, kjer se še danes ne najde, temveč se podarja.

A ponovila se je stara slika, že stotrinajstkrat ponovljena, in številni mladeniči brez brade in brkov, med njimi tudi mnogi potomci miške Filipa, katerega pleme se je izrodilo (to pa tudi po njegovi krivdi, ker je premlad umrl ljubimec boginj, da bi zapustil kakšnega otroka), so hoteli biti hitrejši od najhitrejšega. Se pa slika unikatno zastavi, kajti je bil Feo pred kratkim srečen in z mirom prevet, njegov samokres pa brez zarez.

Tako se trilogija zaključuje čista in lepa, avtor in avtorica pa odrineta na poročno potovanje, kjer bosta jedla le medene kolačke, in palačinke z medom, nad njuno srečo pa bo bedel sam Blaž Barbarosa. To vse zaradi praznih natolcevanj, ki pa se najverjetneje nanašajo na karkoli drugega, če že ne pa Platonovo hčer, slovito lepotico, katere ljubimci niso izpričani, kar omogoči konec zgodovine in začetek novih lepote in presmejanj.

Blaž Barbarosa pa pripravlja novo ladjo in gusarska zastava že plapolala v vetru in priča, da je prišel čas, ko je čas pravi in so vse ladje prave ladje (razen nekaterih) in Rusija menda ni več daleč. So pa že problemi, kajti se je San Antonio pritožil, da ga razglasamo za neznatnega in da on že kar malo dvomi v avtentičnost obstoja mravlje Viktorja in vseh teh spleto, medtem ko nam je mravlja Viktor zaupal, da on tega San Antonia že dalj časa ima nekoliko na sumu. Zebra in gnu pa sta bila tiho. (Če je to sploh kaj bilo).

Daniel V. Levski

Dalec
pred
mano
stoji
Ana,
Sama.

Hotela
wa

v
kno,
Pa
ni,
Hotela
wa

Pogledam
na
levo,
pogledam
na
desno,
pa
stečent
čez
cesto.

Imeli
sno
teto,
ki
je
imela
rjav
kovček.
In
kadarkoli
je odprla
kovček
je
povedala
pravljico.

Ce
bi
imel
svoj
gozd

in
v
njem
gobe,
jagode
in
malina,

bi
praktical
Fuja,
da
mi
jih
pomaga
nabirat.

na
tekmo.
Pa
ni.
Šla
sua
k
Zvoni
in
Andratu.
Pa
jač.

Kupil
rom
knjigo
Kralj
boja

in
Jo
dal
Oj!

Ali
Fu
velela,
da
jo
inam
rajel!

DREJA
ROTAR:
6
PESMI

OČITNOST VELIKEGA POMANJKANJA

V: Na Zahodu je mnogo ekonomskih strokovnjakov, ki pričakujejo veliko krizo. Kaj menite, ali imajo prav?

Galbraith: Le delno, bi rekel. Pogledjmo Združene države, branik kapitalizma, ki kot katerokoli moderno gospodarstvo potrebuje načrtovanje. Drugače ga namreč ni in ga tudi v naslednjem mesecu ne bo. Zaradi velikega pomanjkanja energije in odsotnosti resnične ekonomske politike moramo biti pripravljeni na vztrajno inflacijo in naraščanje brezposelnosti. Vendar ne verjamem, da bo kmalu prišlo do klasične depresije z zmanjšanim povpraševanjem, itd. Nikoli se ne smemo zanesti na prerokovanja ekonomistov. To je v vsakem primeru moje geslo.

V: Na prvi pogled je ravno v Združenih državah energetska kriza zelo velika. Nekateri mislijo, da jo predsednik Nixon dopušča, da bi na ta način utišal afero Watergate. Kaj vi mislite o tem?

Galbraith: Ne verjamem, da to počenja namerno. To mnenje je neumno. Prej bi rekel, da je temu vzrok v njegovi nesposobnosti. Republikanci niso nikoli zmogli predvidevati ali planirati. Njihova ideologija je ideologija kupčij. Pri nas poslovni ljudje verjamejo, da je bog pogumen konservavec, ki jih bo že nekako odvrnil od napačne poti, zato ker so oni sami po božji podobi pogumni konservativci. Pred velikim pomanjkanjem je bilo nekaj svaril, vendar zaman. Potrebno pa je reči, da so velike petrolejske družbe zmanjšale obseg prihajajoče krize.

V: Bo kriza koristila levici ali desnici?

G: V Ameriki bo koristila leviemu gibanju. Američani so v zadnjem času sprevideli, da so veliki dogovori med „businessom“ in levim krilom republikanske stranke — navadna korupcija. Richard Nixon nam je to čudovito pokazal. Velika podjetja so plačala njegovo predsedniško kampanjo leta 1972, in v zameno ni bilo antitrustne procedure, sprežene proti ITT, ni bilo zakonov, ki bi ščitili okolje pred veliko ekspanzijo industrijskih podjetij, ni bila postavljena omejitev dobičkom industrijskim petrolejskim družbam. To seveda ni vse. V Združenih Državah Amerike je danes na oblasti triumvirat Inflacija-Brezposelnost-Beda. To je rezultat mišljenja „laissez faire laissez passer“. To jasno dokazuje, da je politika ameriške desnice, inspirirana v 19. stoletju, dobesedno

absurdna. Američani se sedaj zavedajo, da moderna ekonomija ne more funkcionirati brez planiranja. Gospod Nixon je naredil za socializem veliko, veliko več kot pa ameriška desnica v enem stoletju. Ko bo zapustil vlado, se bomo, morali zbrati in mu poslati delegacijo, da mu sporoči našo iskreno hvaležnost.

V: Vi ste mnenja, da se bo s krepitvijo krize krepila tudi desnica. Skratka, zgodovina uči, da se ljudje nagibajo k desnici, če jih je strah. Po drugi strani bi lahko desnica prav tako prevzela zahteve po načrtovanju, ki jih opažate v tim, ameriškem mnenju. Kako je s tem?

G: Prvič, Američanov ni strah krize. Oni samo rohnijo proti apatičnosti svoje vlade. Drugič, če je desnica načrtovala v Franciji, to še vedno ni v ZDA. Spričo tega je možno, da bo kriza bolj koristila levici v Ameriki kot pa pri vas. Ne morem razumeti, kako bi lahko ameriška desnica, okorela v svoji tradiciji in nezmožna evoluirati, pripomogla k rešitvi krize.

V: Videz je, kot da Nixon nima več kontrole nad položajem v državi. Cene skačejo, velike korporacije si nabirajo zaloge bencina in špekulirajo z dvigom cen. Ali bo Nixon ostal v Beli hiši do 1976?

G: Gospoda Nixona ne bodo pregnali demokrati, ki so se v aferi Watergate pokazali malodušni in neučinkoviti. Republikanci so tisti, ki ga bodo odstranili, vendar ne zaradi tega, kar je storil, pač pa iz strahu, da bi ostal; kajti potem bi republikanci izgubili svoj vpliv za precej časa.

V: Kakšne so vaše analize svetovne ekonomsko-politične situacije po vaši knjigi „Nova industrijska država“?

G: Da, nekaj je novega. V moji zadnji knjigi „Ekonomija in splošni interes“ sem razvil misel, da v sodobni družbi ni niti najmanjše povezave med stopnjami razvitosti različnih industrijskih vej. Od tod izhajajo tudi pereči problemi sodobne ekonomije. Na primer, proizvodnja AIR-CONDITION aparatov ni vezana na razvoj električne energije, ki je seveda neizogibno potrebna za njihovo funkcioniranje. Isto je v avtomobilski proizvodnji, ki ni usklajena z preskrbo bencina. Ko sem to pisal pred dvema letoma, sem bil malce negotov. Kar sem tedaj trdil, se ni padlo v oči. Toda sedaj je to postalo več kot očitno.

iz Le Nouvel Observateur,
3. februarja
prevedla M. K.

G. Petrovič odkriva v članku, ki je bil referat na Filozofskem simpoziju poleti 1973 v Ljubljani, zakulisne igrice, ki naj bi onemogočile nadaljnje izhajanje Praxisa. Prišlo naj bi do ustanovitve mednarodne revije, katere center naj bi bil v Ljubljani. Vendar ta načrt ni uspel, ker je bila večina članov jugoslovanskega filozofskega združenja proti in bo tako Praxis še naprej izhajal v mednarodni izdaji.

F.A.

V Tribuni št. 11–12 je bila objavljena recenzija Praxisa 5/6 1973, podpisana s F. A. Nje zadnji odstavek navaja neko sporno ugotovitev. Gre za članek Gaja Petroviča, v katerem po mnenju F. A.-ja Petrovič razkriva „zakulisne igrice“ v zvezi s predlogom o ustanovitvi reprezentativnega časopisa jugoslovanske filozofije s sedežem v Ljubljani. Ugotovitev je netočna, ker tega termina Gajo Petrovič ni uporabil in ker na zasedanju Filozofskega društva Jugoslavije ni šlo za kaj drugega kot za nesporazume. Kot smo obveščeni, bo v naslednji številki Praxisa v zvezi s člankom G. Petroviča objavljena polemika, o kateri bomo svoje bralce na običajen način tudi obvestili.

Uredništvo

meta

Naloga alternativne univerze bi bila v konvergiraju znanstvene, umetniške in socialne fantazije, tako da bi se lahko polnoleten in delovanja sposoben subjekt najprej konstituiral in objektiviral.

Če še enkrat postavimo vprašanje po enotnosti znanja, ne počenjamo tega v smislu naivnega enciklopedizma, (čeprav naši arhivi, knjižnice in banke podatkov nemara premišljeno uporabljajo enciklopedični ključ). Bolj obetajoče se zdi metodiziranje sintez z refleksijo subjektov znanja.

Torej bi se moral meta-seminar ukvarjati s subjektivnimi in objektivnimi predpostavkami in formami znanja in s posebno refleksijo oblik interakcij udeležencev seminarja.

Pod pritiskom družbene delitve dela in specializacije znanja je bila sinteza kot nalogospoznanja tako dolgo omalovaževana, da danes zasluži podporo vsak eksperiment, ki gre v nasprotno smer. Sintetizirajoči seminar se lahko in se mora vsepovsod konstituirati, znotraj in zunaj sedanjih univerz. Meta-seminar je zasnova kreativnega in kritičnega uma.

Za to, kar je bilo rečeno, ne bi zadostovala ustanovitev nekaj novih oddelkov za spoznavno teorijo, filozofijo znanosti ali znanost o znanosti, pa tudi če bi bilo to še tako dobrodošlo. Kajti tu ni govora samo o novi metodični razvejanosti, ampak o formah znanja v življenjski povezavi z zavestjo in družbo, z generaliziranjem stopenj refleksije, z vzgojnim ciljem. Kar vemo aktualnega in univerzalnega, doživljajskega in reflektivnega, analitičnega in integrativnega, praktičnega in teoretičnega, da bi lahko postali subjekti naše zgodovine?

Meta-seminar ne izključuje nobenega področja znanja in nobene metode mišljenja pri poizkusu prehitavanja neplanskega spoznavnega naskoka človeštva. Njegovi udeleženci se ne smejo takoj ustrašiti očitka diletantstva. V preobratu že dolgo časa uporabljanega postopka polagajo večjo vrednost na skupno orientacijo kot na precizacijo. Če hočejo obsežneje razmišljati, si ne morejo privoščiti, da bi izključili kozmološke, evolucijsko-teoretične, zgodovinsko-filozofske, svetovno-zgodovinske, kulturno-antropološke, religijsko-filozofske, družbeno-kritične, psihoanalitične in tehnološke aspekte. Razen tega bodo morali z več perspektiv vključiti podatke in fakte s področij najrazličnejših posebnih znanosti v nastajajoči kontekst svojega poizkusa razmišljanja. V obupnem odporu proti postvaritvi in odtujitvi znanstvenega in intelektualnega udejstvovanja konstituirajo zmeraj znova strokovno področje strokovnih področij, raziskovalni parlament, kibernetično katakombi, sinkretistični samostan, metodološko prevaro, postplatonsko pomožno akademijo, meta-seminar.

Permanentni meta-seminar se lahko sestaja na najrazličnejših izobrazbenih in razmišljajočih stopnjah. Več koristi ima do tipa naivnega in fundamentalnega spraševalca kot od intelektualnega podnalca. Meta-seminar je med drugim projekt izobraževanja odraslih; budi naj zavest za realni in duhovni položaj današnjega človeštva (oboje se ne da med seboj ločiti).

Na višji stopnji se bodo udeleženci meta-seminarja tako ljubeznivo seznanili s Habermasom in Popperjem, Heideggrom in Marcusejem, Landmannom in Toynbeejem, Weiszackerjem in Piagetom, Maom in N. Wienerjem, Julianom Huxleyem in Ronaldom Laingom, Aurobindom in Arthurjem Clarkom, Theilardom in Koestlerjem, Skinnerjem in Mc Luhanom.

Če naj bo meta-seminar več kot produktiven krog zbirajočih se ljudi (čeprav proti temu nimamo nič) in če hočemo resnično preiskati predpostavke in forme znanja z ozirom na življenjsko enotnost, tedaj moramo postaviti metodična težišča, in sicer na informatiko in kibernetiko, fiziologijo možganov in občo psihologijo, lingvistiko in logistiko, sociologijo znanja in kritiko ideologije z medsebojnim vplivanjem.

KREATIVNOST IN SKUPINA

Meta-seminar je poizkus zoperstaviti se specializaciji tako, da človek spet postane subjekt svoje znanosti. Seveda se tega poizkusa ne da presojati z merili specializiranega znanstvenega udejstvovanja. Namen poizkusa je ravno preobrat selektivnega, izključujočega postopka spoznavanja.

Izključni kriterij dosežkov meta-seminarja ni samo možnost verificiranja, temveč njegova elastičnost, integrativna jednatost, njegova hevristična vrednost pri odpiranju poti odkritjem, njegova didaktična sposobnost za izoblikovanje intelektualne in socialne fantazije. Slike sveta in družbe; treba bo načrtovati večdimenzi-

seminar

onalne modele, kljub nevarnosti, da ostanejo fragmentarni, začasni in ovrgljivi. Spoznanje ni samo posnetek podatkov in faktov, ampak vedno tudi — in še v naravoslovju — strukturiran načrt. Moramo se, posebno v socialnem prostoru, najprej naučiti načrtovati.

Pod določenimi pogoji se akumulirajo ustvarjalni (prestrukturirani) prispevki skupine v novo strukturirano celoto, ki je več kot plenarno poročilo ali vsota posameznih prispevkov. Racionalistični predsodki, tekmovalno in karieristično mišljenje so doslej zakrivali možnosti kolektivne kreativnosti. Ravno industrijsko raziskovanje dokazuje njeno uporabnost. Toda meta-seminar hoče doseči več kot komercialni profitarški postopki. Meta-seminar je preizkušnja kolektivne, intelektualne kreativnosti. Posameznik je danes očitno tako izoliran, da po drugi strani in nekoliko forsirano kot iz tal poganjajo številni modeli kolektivnega psihičnega učenja. Psihodrama, sociodrama, skupinska terapija, pogovorna terapija, sensitivni trening, avtogeni trening, joga, kolektivne umetniške improvizacije — vse to je nenadoma „in“. Nova izkustva s skupinami zdaj lahko prenesemo na področje intelektualne kreativnosti in sinteze znanja. Emocionalno in kognitivno učenje, socialna fantazija in intelektualna produkcija bi se morali pri tem ujemati. To pomeni nove forme interakcije za kongrese, akademije, zasedanja, teame.

Meta-seminar nima enotne metodologije, tudi ni vsota različnih metod. Išče praktične poti za sintezo metod, ne sme pa pri tem prezreti individualnih stilov mišljenja, raziskovalnih metod, ubranosti spoznanja, zalog znanja in dispozicij udeležencev. V meta-seminarju se zato ukvarjamo z metodologijo diskusije, tehniko anketiranja specialistov, vajami za kritiko govora, z vodenjem improvizacij, s psihoanalizo in pogovorno terapijo, s formami interakcije v kreativnosti, z brain-stormingom (slov. možganska nevihta, posebna metoda za zbiranje najboljših zamisli, op. prev.).

V meta-seminarju gre za vajo, kjer se slike in pojmi, strukture in formule, modeli in simboli, teorija in nazor, fantazija in račun opirajo drug na drugega.

Obstajajo spoznavne igre z neomejeno, nedeljeno duhovno fantazijo, vaje z večkratno poglobitvijo, eksperimenti z multimedijski, sinhronizirani simpoziji, psihodelična zasedanja, meditacije.

Puritanska ekonomija mišljenja je za poizkušnjo nadomeščena z obiljem modelov, teorij in predlogov.

Kreativnost in skupina; drevo spoznanja raste kooperativnim in nič več rivalskim vrtnarjem nad glavo, in sadovi padajo sami od sebe — ne obstaja več samo znanje, pridobljeno z branjem. Tako se meta-seminar ukvarja z vlogo igre za izgradbo komunikativnega razuma, z vlogo slavlja za socializacijo ekstatičnega mišljenja, vlogo kombinirane sprostitve in koncentracije za izoblikovanje intelektualne in socialne fantazije.

V meta-seminarju bi se lahko srečevali s strokovnjaki (ki poznajo svoje področje), politiki ali publicisti (ki imajo sposobnost posredovanja), kot tudi tisti produktivni ljudje subkulture, ki poznajo oblike subjektivnosti. Kolikor se znanost v meta-seminarju razume kot sintetizirajoči načrt (projekt), ne bi smeli manjkati pri skupnem delu znanstveno zainteresirani umetniki.

Analiza zavesti, teorija družbe in naravoslovno znanje, da imenujemo najvažnejše konstituante meta-seminarja, so napoteni drug k drugemu, če hočejo njihovi nosilci doseči duhovno orientacijo, ki naj bi vsaj v prodirajoči refleksiji premagala sektorizacijo in postvarjenje kulture.

Pričujoči prevod je del prispevka Reimerja Lenza, ki ga je imel na simpoziju kritičnih futurologov v evangeliistični akademiji Loccum. Naslov njegovega prispevka je: „Das Meta-Seminar oder Die Rolle der Subjektivität für die Ausbildung sozialer Phantasie. Skupaj z drugimi prispevki je bil objavljen v knjigi „Ansichten einer künftigen Futurologie“ (Carl Hanser Verlag, 1973). Prevedel: F. A. P. S.

Upamo, da se bodo bralci tega prevoda vsaj zamislili nad alternativami, ki jih ponuja avtor meta-seminarja. Poizkus aplikacije nekaterih konceptov pa bi predstavljal resnično pot k realizaciji naše socialne in intelektualne fantazije (svobodne katedre so gotovo ena izmed možnih poizkusov v to smer).

NASLEDNJA ŠTEVILKA
TRIBUNE BO TEMATSKA:
ŠTUDENTSKE DRUŽINE,
OTROCI, PRAVLJICE, LEPE
PESMICE ZA MALE SRČKE,
SEKS, SEKS PA ŠE KAJ.

jonathan swift :

(1665 - 1745)

NOV JEDILNI LIST ...?

Naš planet se je v drugi polovici dvajsetega stoletja soočil z neznanskim številom problemov, ki zanje zaenkrat, žal, še nismo uspeli najti niti približno ustreznih rešitev. Podhranjenost in lakota dveh tretjin svetovnega prebivalstva, energetska kriza, onesnaženje okolja in, morda najhujši problem, populacijska eksplozija. Vsi načrti strokovnjakov so se izkazali kot nepopolni in zato neuspešni. Morda je glavna napaka našega časa prav v tem, da se ne znamo obrniti nazaj, da iz preteklih zgodovinskih dogodkov ne znamo izluščiti zrnja iz plev. Smo že kdaj pomislili na to, da se morda v ogromnem miselnem potencialu naše dvatisočletne zgodovine skriva tudi odgovor na katero izmed vprašanj, ki nas tarejo v današnjem času? Roko na srce, na to nismo pomislili. Prav Tribuna bo tu skušala potegniti prelomno črto, skušala bo opozoriti na nekatere izjemne duhovne dosežke preteklosti, ki nam lahko tudi v dvajsetem stoletju služijo kot zvezda vodnica in nam morda pomagajo iz pekla naše civilizacije.

Kot smo že omenili, je prav populacijska eksplozija (avtomatično povezava z revščino, polucijo in energetska krizo) eden najhujših problemov našega vsakdana. V svoji nadutosti tehnične civilizacije nismo nikoli pomislili na to, da bi se s tem vprašanjem ukvarjal že kdo pred nami. A temu ni tako. Veliki razsvetljenec Jonathan Swift je pred skoraj tristo leti podal drzen in pogumen predlog, s katerim bi lahko na en mah presekali gordijski vozal prenaseljenosti in revščine na našem planetu. Njegove izvirne zamisli nočemo niti olepšavati niti precenjevati, naj spregovori sama:

skromen

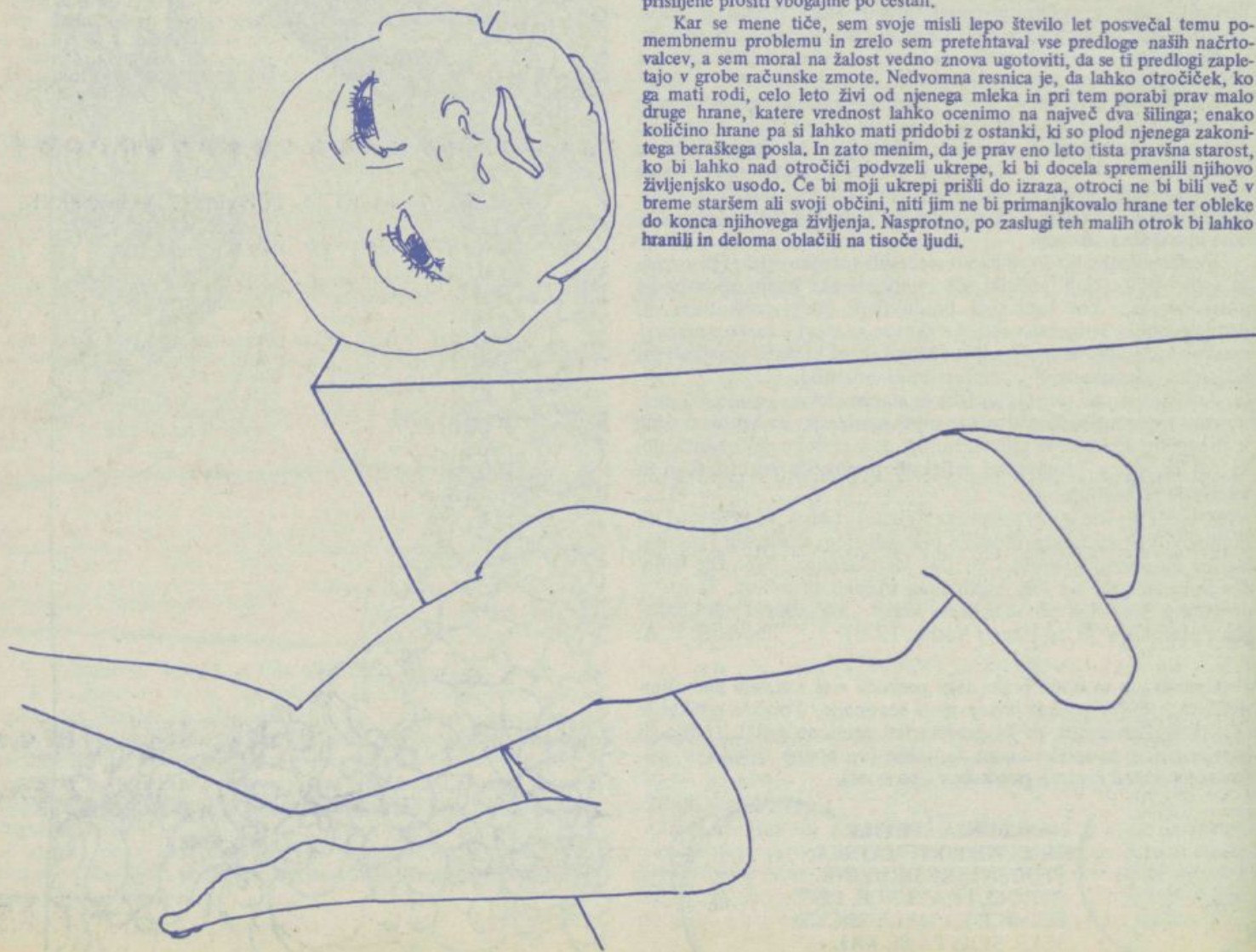
o tem, kako bi preprečili, da bi bili otroci revežev na Irskem v breme svojim staršem ali svoji deželi, in o tem, kako bi jih lahko naredili koristne za javni blagor.

Nadvse žalostno je, da morajo popotniki, ki se sprehajajo po tem velikem mestu (Dublinu) ali potujejo po deželi, gledati, kako so vse ulice, ceste in revne kolibe naravnost natrpane z beračicami, ki se jim po revnih oblekah obešajo trije, štirje ali celo šestero otrok, vsi v cunjah, in ki vsakega mimosidočega prosijo miloščine. Namesto da bi te matere lahko delale in si tako pošteno služile svoj vsakdanji kruh, so prisiljene preživeti ves svoj čas v beračenju, da bi lahko s čim hranile svoje nesrečne otročičke. Ti otročički pa, takoj ko odrastejo, zaradi pomanjkanja postanejo tatovi ali pa zapustijo svojo rodno deželo in se vdinjajo španskemu kralju ali pa se prodajo Barbadom.

Prepričan sem, da so si vse stranke edine v tem, da to ogromno število otročičev v naročju, na hrbtu ali za petami svojih mater in pogosto celo svojih očetov predstavlja samo še eno težko breme več za to kraljestvo, ki je že tako in tako v žalostnem stanju. Kdorkoli bi torej našel časten, ekonomičen in preprost način, kako bi iz teh otrok naredili zdrave in koristne člane naše skupnosti, bi si brez dvoma prislužil tako hvaležnost javnosti, da bi mu postavili veličasten spomenik kot rešitelju naroda.

Vendar je moja briga daleč od tega, da bi se omejila samo na otroke poklicnih beračev; moja skrb se razprostira še mnogo širše, sega še mnogo dlje, zajema skoraj vse otroke določene starosti, rojene tako v družinah, ki jim ne morejo resnično zadovoljiti vseh potreb, kot tudi v družinah, ki so prisiljene prositi vbogajme po cestah.

Kar se mene tiče, sem svoje misli lepo število let posvečal temu pomembnemu problemu in zrelo sem pretehtaval vse predloge naših načrtovalcev, a sem moral na žalost vedno znova ugotoviti, da se ti predlogi zapletajo v grobe računske zmote. Nedvomna resnica je, da lahko otročiček, ko ga mati rodi, celo leto živi od njenega mleka in pri tem porabi prav malo druge hrane, katere vrednost lahko ocenimo na največ dva šilinga; enako količino hrane pa si lahko mati pridobi z ostanki, ki so plod njenega zakonitega beraškega posla. In zato menim, da je prav eno leto tista pravšna starost, ko bi lahko nad otročiči podvzeli ukrepe, ki bi docela spremenili njihovo življenjsko usodo. Če bi moji ukrepi prišli do izraza, otroci ne bi bili več v breme staršem ali svoji občini, niti jim ne bi primanjkovalo hrane ter obleke do konca njihovega življenja. Nasprotno, po zaslugi teh malih otrok bi lahko hranili in deloma oblačili na tisoče ljudi.

predlog

Druga velika prednost mojega načrta bi bila v tem, da bi preprečil prostovoljne splave in to grozljivo navado, da ženske morijo svoje nezakonske otroke, oh, to navado, ki je dandanašnji vse preveč razširjena v naši domovini! Moj načrt bi preprečil žrtvovanja ubogih malih nedolžnežev (sumim, da do teh pomorov prihaja bolj zaradi strahu pred večjimi stroški kot pa zaradi bojazni pred samoto), kar mora iztrgati solze sočutja tudi najbolj nečloveškemu, najbolj barbarskemu srcu.

Prebivalstvo našega kraljestva je ocenjeno na približno milijon in pol ljudi, in računam, da bi ob tem številu lahko imeli okrog dvesto tisoč parov, kjer bi bila ženska plodna. Od tega števila moram odšteti trideset tisoč parov, ki so zmožni preživljati svoje otroke (čeprav nisem čisto prepričan, da jih je res toliko, glede na mizerijo, v kateri se nahaja naše kraljestvo). Po tem izračunu nam ostane stosedemdeset tisoč plodnih žensk. Od tega moramo odšteti še petdeset tisoč zaradi naravnih splavov, mrtvorojencev ter otrok, ki pomrejo ob raznih nesrečah ali zaradi bolezní v svojem prvem letu življenja. Na leto ostane torej stodvajset tisoč otrok, ki se rodijo ubožnim staršem. Postavlja se vprašanje: kako vzgojiti to množico otrok in jim omogočiti spodobno življenje? Kot sem že dejal, je to ob vseh predlaganih metodah in glede na trenutno stanje stvari povsem nemogoče. Teh otrok ne moremo namreč uporabiti niti za obrtnike niti kot kmetovalce. Niti ne gradimo hiš (na deželi, seveda) niti ne obdelujemo zemlje. Le redkokateri bi lahko živel od kraje pred svojim šestim letom, razen seveda, če bi imel izjemne prirodne sposobnosti, čeprav priznam, da otroci osnove tega poklica zapopadajo že precej bolj rano. Vendar pa jih v teh nežnih letih lahko obravnavamo samo kot navadne vajence. Tako mi je vsaj razložil eden najpomembnejših občanov savanske grofije, ki mi je povedal, da ni srečal več kot enega ali dveh primerov kraje pred šestim letom, in to celo v takem delu našega kraljestva, ki je slaven po zgodnji zrelosti za to umetnost.

Naši trgovci so mi zagotovili, da je za dečke in deklice najboljša starost okrog dvanajst let, in celo pri tej starosti na prostem trgu ne veljajo več kot tri funte oziroma v najboljšem primeru tri funte in pol. To pa nikakor ne povrne stroškov niti staršem niti kraljestvu, saj je bilo za hrano in cunje porabljenega najmanj štirikrat več denarja.

Zatorej bi z vso skromnostjo in ponižnostjo predlagal svoje lastne ideje, ki ne bodo dale, upam vsaj, povoda niti za najmanjši ugovor.

Neki mlad Američan, ki ga zelo dobro poznam, izredno razumen človek, mi je v Londonu povedal, da je majhen otrok, seveda lepo zdrav in rejen, visoko hranljiv in preslasten živež, poleg vsega pa tudi nadvse zdrav. Pripravljen je lahko na različne načine, kuhan, pečen, lahko je dušen, ali pa iz njega delamo odlične kolačke, seveda pa ne dvomim, da bi bil prav tako dober tudi v omaki ali pa kot ragu.

Ponižno torej dajem svoj predlog na javno razsojo: od teh stodvajset tisoč otrok (kakor nam je pravkar pokazal naš izračun) jih lahko dvajset tisoč ohranimo za reprodukcijo vrste; od tega števila seveda samo četrtno osebkov moškega spola, kar je še vedno mnogo več, kot v praksi velja za ovce (ovne), govedo in prašiče. In ker so ti otroci le redkokdaj sad zakona (okolščina, ki je pri nas vse premalo upoštevana), bomo najbrž brez posebnih predsodkov lahko pristali na dejstvo, da bo en samec na voljo štirim samicam. Sto tisoč otročičev bomo torej, ko bodo dopolnili leto dni starosti, ponudili napredaj spoštovanja vrednim posameznikom po celem kraljestvu. Pri tem bo seveda nujno potrebno opozoriti vsako mater posebej, naj svojega otroka obilno doji ves zadnji mesec, tako da bo dojenec lepo okrogel in ravno prav rejen, da bo lahko vsakdo brez sramu postregel z njim tudi najbolj izbranim gostom. En otrok bi lahko služil za dve jedi na prijateljskem obredu; če pa bo družina kosila sama, bo za kosilo dovolj že njegova glavica ali pa ritka; lepo začinjeno z nekoliko popra in soli pa bo lahko postrežen kot mesna solata celo četrti dan, še zlasti pozimi.

Izračunal sem, da otročiček pri rojstvu tehta povprečno tri kilograme, po letu dni, če se normalno zredi, pa doseže težo okoli desetih kilogramov. To bi vrglo po približnih izračunih najmanj deset šilingov.

Strinjam se s tem, da je to meso precej drago in bo tako prišlo kot nalašč za zemljiške in hišne lastnike, saj se zdi, da imajo prav oni, potem ko so požrli večino očetov, največ pravice do tega, da pojejo še njihove otroke.

Neka zelo častivredna oseba, ki iskreno ljubi svojo domovino in ki njene vrline izredno visoko cenim, je ob pogovoru o tem vprašanju predlagala amandna k mojemu predlogu. Ta oseba je opozorila na težave velikega števila gentlemanov tega kraljestva. Velika divjačina je namreč pri nas na žalost že skoraj do konca iztrebljena, in ob tem je ta častivredna oseba predlagala, da bi lahko to pomanjkanje priložnosti za lov nadomestil z mladimi dečki in mladimi deklicami, ki bi bili mlajši od štirinajst, vendar pa starejši kot dvanajst let. Tako in tako bi tem otrokom obeh spolov grozila smrt od lakote zaradi pomanjkanja vsakega dela ali službe. Njihovi starši, če bi bili še pri življenju, sicer pa njihovi ožji sorodniki, prav gotovo ne bi imeli nobenih zadržkov in bi otroke z veseljem prepustili tako plemenitemu namenu. Vendar pa kljub vsemu spoštovanju, ki ga gojim do zgoraj omenjene osebe, ki mi je izjemno pri srcu, kot prijatelj in kot rodoljub, moram vseeno povedati, da o tej stvari ne delim njegovega mišljenja. Kar se tiče otrok moškega spola, mi je moj znanec Američan zagotovil (in verjeti mu moramo,

saj ima dovolj izkušnj), da je njihovo meso na splošno trdo in žilavo, podobno kot meso naših šolarjev, in če bi jih hoteli še naknadno pitati in tako zdebeliti, bi se nam z njihovo prodajo stroški nikakor ne povrnili. Kar se pa tiče otrok ženskega spola, se pravi samic, bi si z vso ponižnostjo drznil pripomniti, da bi lov nanje v tej starosti pomenil ogromno škodo za javnost in javno blaginjo. Kajti te samice bi same prav kmalu postale plodne. Sploh pa ni nemogoče, da bi se ljudje, polni predsodkov, spustili tako daleč, da bi zahtevali omejitev tega predloga (jasno je, da bi bilo to povsem neupravičeno), in sicer z argumentom, da nekoliko že meji na krutost. To pa, moram priznati, je bil v mojih očeh vedno najpomembnejši in najveljavnejši razlog proti kateremukoli predlogu, pa če so bili njegovi cilji še tako pošteni in upoštevanja vredni.

Mislím torej, da so prednosti prav mojega predloga številne in očitne, poleg tega pa je jasna tudi njegova izredna pomembnost.

Prvič, kot sem že nekoč prej omenil, bi realizacija mojega predloga bistveno zmanjšala število papistov, ki nas v poslednjih letih dobesedno preplavljajo, kajti prav oni so največji izdelovalci otrok v celem kraljestvu, obenem pa tudi narodovi največji sovražniki. In če bodo papisti ostali v kraljestvu, bodo brez dvoma domovino pognali v naročje španskemu kralju. Pri tem bodo izkoristili odsotnost ogromnega števila poštenih protestantov, ki so rajši zapustili deželo, kot da bi živeli skupaj s papisti in plačevali desetino papeškimi farjem (kar bi bilo nedvomno globoko proti njihovi vesti).

Drugič, Najubožnejši najemniki bodo po uresničitvi mojega predloga imeli vsaj nekaj gotovine oziroma drugega premoženja, tako da jim bo lahko pravica to zasegla in poplačala vsaj del njihove najemnine stanovanjskim in zemljiškim posestnikom. Do sedaj to žal ni bilo mogoče, saj sta bila njihova žito in njihova živina že zdavnaj zasežena, denarja pa sploh niso poznali.

Tretjič. Glede na to, da lahko skupno vsoto, ki jo bomo dobili z letno prodajo sto tisoč dvoletnih in mlajših otrok, lahko ocenimo na najmanj deset šilingov po glavi (in to vsako leto), se bo skupni narodni dohodek dvignil za petdeset tisoč funtov na leto. Poleg tega pa moramo upoštevati še dobiček, ki ga bomo dobili s tem, da bo v našem kraljestvu zaslovela nova specialiteta, ki si jo bodo z veseljem privoščili vsi bogatejši posamezniki, ki imajo vsaj nekoliko prefinjenosti v okusu. Denar bo v ogromnih količinah krožil med nami, pri tem pa bomo imeli še to lepo zavest, da smo znameniti proizvod ustvarili popolnoma sami, s kožo in kostmi vred.

Četrthi. Redni proizvajalci, ki bodo imeli s prodajo svojih otrok letni dobiček osem šilingov, bodo že v naslednjem letu takorekoč brez vsakih proizvodnih stroškov.

Petič. Ta nova specialiteta bo brez dvoma v gostilne pripeljala ogromno število novih potrošnikov. Gostilničarji bodo storili vse, samo da si bodo preskrbeli najboljše recepte in tako novo jed izpopolnili do najmanjše potankosti. Njihovi lokali bodo polni spoštovanih gospodov, ki se visoko cenijo prav zaradi svojega izvrstnega poznavanja kuhinje. Spreten kuhar, ki ve, kako je treba postreči gostom, bo lahko iz te jedi delal prave mojstrovine.

Šestič. Moj predlog bo pomenil velikansko spodbudo za poroko, za kar si prizadevajo vsi civilizirani narodi, bodisi z določenimi ugodnostmi, bodisi z ostrimi zakoni in kaznovalnó politiko. Neizmerno bi se povečala skrb in nežnost mater za svoje otroke, saj bodo matere imele zagotovilo za urejeno življenje svojih malčkov, za kar bo seveda poskrbela najširša javnost. Videli bi lahko pošteno tekmovanje v športnem duhu, ki bi se razvilo med poročnimi ženami, namreč, katera bo pripeljala na trg bolj rejena otročička. Tudi možje bi posvečali svojim nosečim ženam mnogo več majhnih nežnosti, s katerimi dandanes obdarujejo samo svoje kobile, krave in svinje, kadar so le-te breje. Nosečnicam ne bi več grozili niti z udarci niti z brcami v trebuh (kakor so na to dandanes vse preveč navajeni), saj bi se bali, da bi lahko njihove žene splavile.

pripravil J.Z.L.

Darko ŠTRAJN ANGAŽIRANI LITERATURALISTIČNI PRISPEVKI

K NARODNEMU VPRAŠANJU

novi rodovi so
vzrasli
kozmpolitske intelektualce
naš mali narod
je pridobil nove besede

H GRADITVI
ta svet je vpet
dajte no že spet
da na njem
bi zrasel nov sekret

H KMETIJSTVU
jahajoč trolo številka 4
z gajzlo
kje je bolnica
je zasmrdelo
iz nilozobih ust

TRIBUNO LAHKO DO- BITE V KIOSKIHČZP- DELA PO VSEJ SLOVENIJI